Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (teine koda laiendatud koosseisus)

24. september 2019*

Konkurents – Keelatud kokkulepped – Euro intressimäära tuletisinstrumentide sektor – ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise tuvastamise otsus – EURIBORi pankadevaheliste viiteintressimääradega manipuleerimine – Konfidentsiaalse teabe vahetamine – Eesmärgil põhinev konkurentsipiirang – Üks ja vältav rikkumine – Trahvid – Põhisumma – Müügiväärtus – Määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõige 2 – Põhjendamiskohustus

Kohtuasjas T-105/17,

HSBC Holdings plc, asukoht London (Ühendkuningriik),

HSBC Bank plc, asukoht London,

HSBC Prantsusmaa, asukoht Pariis (Prantsusmaa),

esindajad: K. Bacon, *QC*, *barrister* D. Bailey, *solicitor* M. Simpson, *avocat* Y. Anselin ja *avocat* C. Angeli,

hagejad,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: M. Farley, B. Mongin ja F. van Schaik, keda abistas *barrister* B. Lask,

kostja,

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue esiteks tühistada osaliselt komisjoni 7. detsembri 2016. aasta otsus C (2016) 8530 final, milles käsitletakse [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust (juhtum AT.39914 – euro intressimäära tuletisinstrumendid), ning teiseks nõue muuta hagejatele määratud trahvi summat,

ÜLDKOHUS (teine koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: president M. Prek (ettekandja), kohtunikud E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke ja M. J. Costeira,

kohtusekretär: ametnik M. Marescaux,

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 19. märtsi 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

I. Vaidluse taust

1 Euroopa Komisjon tuvastas 7. detsembri 2016. aasta otsuses C (2016) 8530 final, milles käsitletakse [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust (juhtum AT.39914 – euro intressimäära tuletisinstrumendid) (edaspidi „vaidlustatud otsus“), et hagejad HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC France on rikkunud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, osaledes ajavahemikus 12. veebruarist kuni 27. märtsini 2007 ühes ja vältavas rikkumises, mille eesmärk oli moonutada Euro Interbank Offered Rate'iga (EURIBOR) ja/või Euro Over-Night Index Average'iga (EONIA) seotud euro intressimäära tuletisinstrumentide (Euro Interest Rate Derivative, edaspidi „euro intressimäära tuletisinstrument“) sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist (vaidlustatud otsuse artikli 1 punkt b), ning määras neile solidaarselt trahvi summas 33 606 000 eurot (vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt b).

2 Kontsern HSBC (edaspidi „HSBC“) on pangandusgrupp, mille tegevusalade hulka kuulub investeerimine, rahastamine ja turud. HSBC Holdings on HSBC juhtiv valdusühing. HSBC Holdings on HSBC France'i emaettevõtja ning viimane on HSBC Bank'i emaettevõtja. Euro intressimäära tuletisinstrumentidega kauplevad HSBC France ja HSBC Bank. HSBC France on EURIBORi paneeli pakkumuste esitaja (vaidlustatud otsuse põhjendused 58–61).

3 Pangandusgrupp Barclays (Barclays plc, Barclays Bank plc, Barclays Directors Limited, Barclays Group Holding Ltd, Barclays Capital Services Ltd ja Barclays Services Jersey Ltd, edaspidi „Barclays“) esitas 14. juunil 2011 komisjonile komisjoni teatise, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17), alusel tähise saamise taotluse, teavitades teda kartellist euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris ja väljendades soovi koostööd teha. 14. oktoobril 2011 anti Barclaysile tingimuslik kaitse trahvide eest (vaidlustatud otsuse põhjendus 86).

4 Komisjon viis ajavahemikus 18. kuni 21. oktoobrini 2011 läbi kontrollid teatava arvu finantsasutuste ruumides Londonis (Ühendkuningriik) ja Pariisis (Prantsusmaa), sh hagejate ruumides (vaidlustatud otsuse põhjendus 87).

5 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 ([ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta) (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 11 lõike 6 alusel algatas komisjon 5. märtsil ja 29. oktoobril 2013 hageja suhtes ning Barclaysi, Crédit agricole SA ja Crédit agricole Corporate and Investment Banki (edaspidi koos „Crédit agricole“), Deutsche Bank AG, Deutsche Bank Services (Jersey) Ltd ja DB Group Services (UK) Ltd (edaspidi koos „Deutsche Bank“), JP Morgan Chase & Co., JP Morgan Chase Bank National Associationi ja JP Morgan Services LLP (edaspidi koos „JP Morgan“), Royal Bank of Scotland plc ja the Royal Bank of Scotland Group plc (edaspidi koos „RBS“) ning Société générale'i suhtes rikkumismenetluse (vaidlustatud otsuse põhjendus 89).

6 Barclays, Deutsche Bank, Société générale ja RBS avaldasid soovi osaleda komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL artiklite 101 ja 102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT 2004, L 123, lk 18; ELT eriväljaanne 08/03, lk 81), mida on muudetud, artikli 10a alusel kokkuleppemenetluses. HSBC, Crédit agricole ja JP Morgan otsustasid kokkuleppemenetluses mitte osaleda.

7 Komisjon võttis 4. detsembril 2013 Barclaysi, Deutsche Banki, Société générale'i ja RBSi suhtes vastu otsuse C (2013) 8512 final, milles käsitletakse [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust [juhtum AT.39914, Euro Interest Rate Derivative (EIRD) (Settlement)] (edaspidi „kokkuleppeotsus“), milles ta järeldas, et need ettevõtjad on rikkunud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu

artiklit 53, osaledes ühes ja vältavas rikkumises, mille eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist (vaidlustatud otsuse põhjendus 95).

A. Vaidlustatud otsuse aluseks olev haldusmenetlus

8 Komisjon saatis 19. märtsil 2014 hagejatele ning Crédit agricole'ile ja JP Morganile vastuväiteteatise (vaidlustatud otsuse põhjendus 98).

9 Hagejatel oli võimalus tutvuda DVD-l komisjoni toimiku kättesaadavate osadega ning nende esindajatel oli komisjoni ruumides täiendav juurdepääs toimikule (vaidlustatud otsuse põhjendus 99). Hagejad said tutvuda ka kokkuleppe sõlminud pooltele saadetud vastuväiteteatisega, nende vastustega ja kokkuleppeotsusega (vaidlustatud otsuse põhjendus 100).

10 Hagejad esitasid 14. novembril 2014 oma kirjalikud seisukohad vastuväiteteatise kohta ning väljendasid end ärakuulamisel, mis toimus 15.–17. juunini 2015 (vaidlustatud otsuse põhjendus 104).

11 Komisjon parandas 6. aprillil 2016 kokkuleppeotsust Société générale'ile määratud trahvi osas. Hagejad said tutvuda selle parandusotsusega ja selle aluseks olnud kirjavahetusega ning Société générale'i esitatud korrigeeritud finantsandmetega (vaidlustatud otsuse põhjendused 105 ja 106).

B. Vaidlustatud otsus

12 7. detsembril 2016 võttis komisjon määruse nr 1/2003 artiklite 7 ja 23 alusel vastu vaidlustatud otsuse. Otsuse artikli 1 punkt b ja artikli 2 punkt b on sõnastatud järgmiselt:

„*Artikkel 1*

Järgmised ettevõtjad rikkusid ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, osaledes märgitud ajavahemikel ühes ja vältavas rikkumises seoses euro intressimäära tuletisinstrumentidega. Rikkumine, mis hõlmas tervet EMP territooriumi, seisnes mitmes kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist:

[…]

b) [hagejad] 12. veebruarist 2007 kuni 27. märtsini 2007 […].

Artikkel 2

Artiklis 1 […] nimetatud rikkumise eest on määratud järgmised trahvid:

[…]

b) [hagejatele] solidaarselt 33 606 600 eurot."

1. Asjaomased tooted

13 Rikkumised puudutavad euro intressimäära tuletisinstrumente, see tähendab euro intressimäära tuletisinstrumente, mis on seotud EURIBORi või EONIAga.

14 EURIBOR koosneb hulgast viiteintressimääradest, millega kajastatakse pankadevaheliste laenude kulu ja mida rahvusvahelistel kapitaliturgudel sageli kasutatakse. See on indeks, mis on saadud intressimäära alusel, millega üks kõrge reitinguga pank pakub euroalal euro pankadevahelisi tähtajalisi hoiuseid teisele kõrge reitinguga pangale. EURIBOR arvutatakse selliste hindade keskmise alusel, mida iga päev pakub paneel, mis vaidlustatud otsuses asjasse puutuval ajavahemikul koosnes 47 kõrge reitinguga pangast, sealhulgas eespool punktis 5 mainitud pangad, ja mis edastatakse Thomson Reutersile kui Euroopa Pangandusföderatsiooni (EBF) arvutusagendile hommikul kella 10.45 ja 11.00 vahel. Pangad osalevad kõigi 15 erineva EURIBORi intressimäära esitamisel, mis varieeruvad olenevalt tähtajast, mis on ühest nädalast 12 kuuni. EONIA täidab EURIBORiga sarnast ülesannet, kuid seda seoses igapäevaste intressimääradega. Selle arvutab Euroopa Keskpank (EKP) sama pankade paneeli tagamata pankadevaheliste hoiuste (*unsecured*) intressimäärade keskmise alusel kui see, mida kasutatakse EURIBORi määramiseks (vaidlustatud otsuse põhjendused 20–27).

15 Kõige tavalisemad euro intressimäära tuletisinstrumendid on intressiforvardid (*forward rate agreements*), intressimäära vahetuslepingud (*interest rate swaps*), intressimääraoptsioonid ja intressimäära futuurid (*futures*) (vaidlustatud otsuse põhjendused 4–10).

2. Hagejatele etteheidetav tegevus

16 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 113 kirjeldas komisjon eespool punktis 5 mainitud pankadele ette heidetud tegevust järgmiselt:

„Barclays, Deutsche Bank, JPMorgan Chase, Société générale, Crédit agricole, HSBC ja RBS on osalenud euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris reas kahepoolsetes kontaktides, mis seisneid peamiselt eri poolte vahelistes järgmistes toimingutes:

a) oli juhtumeid, kus eri poolte teatavad kauplejad edastasid ja/või said soove, et teatavate EURIBORi tähtaegade puhul madalale või kõrgele fikseeritud intressimäära ei muudetaks, need soovid olenesid nende kauplemis- või riskipositsioonidest;

b) oli juhtumeid, kus eri poolte teatavad kauplejad edastasid üksteisele ja/või said üksteiselt üksikasjalikku teavet – mis ei olnud avalikkusele teada ega kättesaadav – kauplemispositsioonide või selle kohta, millise EURIBORi kavatses vähemalt üks nende asjaomane pank teatud tähtaegade puhul edaspidi esitada;

c) oli juhtumeid, kus teatavad kauplejad uurisid võimalusi ühtlustada oma euro intressimäära tuletisinstrumentide kauplemispositsioonid punktides a või b kirjeldatud teabe põhjal;

d) oli juhtumeid, kus teatavad kauplejad uurisid võimalusi ühtlustada vähemalt ühe nende panga esitatav tulevane EURIBOR punktis a või b kirjeldatud teabe põhjal;

e) oli juhtumeid, kus vähemalt üks sellistes aruteludes osalenud kaupleja võttis või enda väitel võttis ühendust asjaomase panga EURIBORi esitajaga taotlemaks, et Euroopa Pangandusföderatsiooni arvutusagendile esitataks intressimäär teatud suunas või teatud tasemel;

f) oli juhtumeid, kus vähemalt üks sellistes aruteludes osalenud kaupleja väitis, et temalt küsiti või ta küsis andmete esitaja vastust enne kellaaega, mil igapäevane EURIBOR tuli esitada arvutusagendile, või kui kõnealune kaupleja oli seda juba esitajaga arutanud, edastas selle esitajalt saadud teabe teise poole kauplejale;

g) oli juhtumeid, kus vähemalt üks ühe poole kaupleja avalikustas teise poole kauplejale muud üksikasjalikku ja tundlikku teavet selle kohta, milline on euro intressimäära tuletisinstrumentide kauplemis- või hinnastamisstrateegia tema pangas.“

17 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 114 lisas komisjon, et „[l]isaks oli juhtumeid, kus erinevate poolte juures töötavad teatavad kauplejad arutlesid EURIBORi kehtestamise tulemuse, sealhulgas konkreetsete pankade esitatud määrade üle pärast seda, kui selle päeva EURIBOR oli kehtestatud ja avaldatud“.

18 Komisjon leidis, et need toimingud kujutasid endast ühte ja vältavat rikkumist.

19 Selle kvalifitseerimise põhjendamiseks märkis komisjon esiteks, et nendel tegevustel oli üks majanduslik eesmärk (vaidlustatud otsuse põhjendused 444–450), milleks oli vähendada rahavoogusid, mida osalejad oleksid pidanud euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel maksma, või suurendada rahavoogusid, mida nad oleksid pidanud saama. Teiseks leidis ta, et need eri tegevused kuulusid ühtsesse tegevusskeemi, kuna kartelliga oli seotud isikute stabiilne rühm, kuna osalised järgisid oma konkurentsivastastes tegevustes väga sarnast skeemi ja kuna erinevad arutelud poolte vahel katsid identseid teemasid või teemasid, mis kattusid ja millel oli seega identne või osaliselt identne sisu (vaidlustatud otsuse põhjendused 451–456). Kolmandaks leidis ta, et konkurentsivastases teabevahetuses osalenud kauplejad olid kvalifitseeritud spetsialistid ning nad olid teadlikud või oleksid pidanud olema teadlikud kartelli kui terviku ulatusest ja põhitunnustest (vaidlustatud otsuse põhjendused 457–483).

20 Ta asus seisukohale, et HSBC oli osalenud selles ühes ja vältavas rikkumises, rõhutades samas, et kahepoolne suhtlemine Barclaysiga rikkus iseenesest ELTL artikli 101 lõiget 1 (vaidlustatud otsuse põhjendus 486).

21 HSBC osalemise kestusega seoses võttis komisjon alguskuupäevaks 12. veebruari 2007 (vaidlustatud otsuse põhjendus 620) ja lõppkuupäevaks 27. märtsi 2007 (vaidlustatud otsuse põhjendus 625).

3. Trahvi arvutamine

a) Trahvi põhisumma

22 Mis puudutab esiteks kartellis osalenud pankade müügiväärtuse kindlaksmääramist, siis kuna euro intressimäära tuletisinstrumentidest ei teki müüki selle sõna tavatähenduses, määras komisjon müügiväärtuse kindlaks asendusväärtuse abil. Juhtumi asjaolusid arvestades leidis ta lisaks, et eelistatav oli mitte võtta arvesse aastapõhist asendusväärtust, vaid tugineda asendusväärtusele, mis vastab pankade rikkumises osalemise kuudele (vaidlustatud otsuse põhjendus 640). Ta tuletas meelde, et ta ei ole kohustatud kohaldama matemaatilist valemit ja et tal on trahvisummade kindlaksmääramisel kaalutlusõigus (vaidlustatud otsuse põhjendus 647).

23 Komisjon pidas sobivaks kasutada asendusväärtusena rahalaekumisi, mis tekkisid rahavoogudest, mille iga pank sai EURIBORi ja/või EONIA tähtaegadega seotud ja EMPs asuvate vastaspooltega sõlmitud euro intressimäära tuletisinstrumentide portfellist (vaidlustatud otsuse põhjendus 641) ning millele kohaldati ühtset 98,849% vähendustegurit.

24 Komisjon võttis seetõttu hagejate puhul müügiväärtusena aluseks 192 081 799 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 648).

25 Mis puudutab teiseks rikkumise raskust, siis võttis komisjon arvesse 15% raskusastme tegurit, kuna rikkumise ese oli hindade kooskõlastamine ja hinnakujunduskokkulepped. Ta lisas 3% raskusastme teguri, viidates asjaolule, et kartell hõlmas kogu EMPd ja puudutas intressimäärasid, mis olid asjakohased kõikide euro intressimäära tuletisinstrumentide jaoks, ning et need euroga seotud määrad olid väga olulised siseturul finantstingimuste ühtlustamiseks ja pangandustegevuseks liikmesriikides (vaidlustatud otsuse põhjendused 720 ja 721).

26 Mis puudutab kolmandaks rikkumise kestust, siis rõhutas komisjon, et ta võttis arvesse iga kartelliosalise osalemise kestust „allapoole ümardatud kuude arvu alusel ja proportsionaalselt“, mille tulemusel kohaldati hagejatele kordajat 0,08% (vaidlustatud otsuse põhjendused 727–731).

27 Neljandaks, komisjon lisas täiendavalt 18% müügiväärtusest, mida on nimetatud lisasummaks, kuna rikkumine seisnes hindade horisontaalses kindlaksmääramises, et heidutada ettevõtjaid osalemast sellises tegevuses, olenemata rikkumise kestusest (vaidlustatud otsuse põhjendused 732–734).

28 Komisjon määras seetõttu hagejate trahvi põhisummaks 37 340 000 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 735).

b) Lõplik trahvisumma

29 Mis puudutab lõpliku trahvisumma kindlaksmääramist, siis leidis komisjon, et HSBC-l oli rikkumises marginaalne või väike roll, mida ei saa võrrelda põhiosalistega, ning vähendas tema trahvi põhisummat 10% (vaidlustatud otsuse põhjendused 747–749). Vaidlustatud otsuse artikli 2 lõike 1 punktis b määratakse seega hagejatele lõplikuks trahvisummaks 33 606 000 eurot.

II. Menetlus ja poolte nõuded

30 Hagejad esitasid hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 17. veebruaril 2017.

31 Üldkohtu kodukorra artikli 28 kohaselt otsustas Üldkohus teise koja ettepanekul anda kohtuasja lahendamiseks laiendatud koosseisule.

32 Ettekandja kohtuniku ettepanekul otsustas Üldkohus (teine laiendatud koda) avada menetluse suulise osa ning esitas kodukorra artiklis 89 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames pooltele 30. jaanuaril 2019 kirjalikud küsimused. Komisjon vastas Üldkohtu küsimustele 14. veebruaril 2019 ja hagejad 15. veebruaril 2019.

33 Üldkohus saatis 8. märtsil 2019 pooltele lisaküsimuse, millele tuli vastata kohtuistungil.

34 Üldkohus otsustas 18. märtsil 2019 pärast poolte ärakuulamist pidada kodukorra artikli 109 alusel kinnise kohtuistungi.

35 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu suulistele küsimustele kuulati ära 19. märtsi 2019. aasta kohtuistungil. Kohtuistungil paluti komisjonil esitada lisaselgitusi rahalaekumistele kohaldatud 98,849% vähendusteguri kindlaksmääramise kohta.

36 Komisjon vastas Üldkohtu küsimusele 2. aprillil 2019.

37 Hagejad esitasid oma seisukohad komisjoni vastuse kohta 10. mail 2019.

38 Komisjon esitas oma seisukohad 28. mail 2019.

39 4. juuni 2019. aasta otsusega lõpetas Üldkohus (teine koda laiendatud koosseisus) menetluse suulise osa.

40 Hagejad paluvad Üldkohtul:

– tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1;

– teise võimalusena tühistada vaidlustatud otsuse artikli 1 punkt b;

– kolmanda võimalusena tühistada vaidlustatud otsuse artikli 1 punkt b osas, milles leitakse, et nad osalesid ühes ja vältavas rikkumises;

– tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt b;

– teise võimalusena vähendada oluliselt neile vaidlustatud otsuse artikli 2 punktis b määratud trahvi summale, mida Üldkohus kohaseks peab;

– mõista kohtukulud või teise võimalusena sobiv osa nende kohtukuludest välja komisjonilt.

41 Komisjon palub Üldkohtul:

– jätta hagi rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejatelt.

III. Õiguslik käsitlus

42 Hagejad esitavad oma hagis nii vaidlustatud otsuse artikli 1 ja artikli 2 punkti b tühistamise nõude kui ka artikli 2 lõikes b määratud trahvi muutmise nõude. Eraldi analüüsitakse ühelt poolt vaidlustatud otsuse artikli 1 tühistamise nõuet ja teise võimalusena otsuse artikli 1 punkti b tühistamise nõuet ning teiselt poolt nõuet tühistada otsuse artikli 2 punkt b, milles komisjon määras hagejatele trahvi summas 33 606 000 eurot, ning nõuet muuta selle trahvi summat.

43 Kuivõrd hagejad esitavad nii vaidlustatud otsuse tühistamise nõude kui ka määratud trahvi muutmise nõude, siis väärib kõigepealt märkimist, et ELTL artiklite 101 ja 102 kohaldamise menetlusi käsitlevate komisjoni otsuste kohtuliku kontrolli süsteem seisneb institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse kontrollis, mis on ette nähtud ELTL artiklis 263 ja mida ELTL artikli 261 alusel on hagejate taotlusel võimalik täiendada täieliku pädevusega, mida Üldkohus teostab kõnealuses valdkonnas komisjoni poolt määratud karistuste suhtes (vt 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Esiteks, ELTL artiklis 263 ette nähtud seaduslikkuse kontrolli ulatus hõlmab ELTL artiklite 101 ja 102 kohaldamise menetlusi käsitlevate komisjoni otsuste kõiki elemente, mille põhjaliku kontrollimise liidu kohus tagab nii õiguslikust kui ka faktilisest aspektist lähtuvalt hageja esitatud väidetest ja võttes arvesse kõiki viimase esitatud asjakohaseid tõendeid (vt 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Tuleb siiski meeles pidada, et liidu kohtud ei või ELTL artiklis 263 sätestatud seaduslikkuse kontrolli teostades asendada asjaomase õigusakti vastuvõtja põhjendusi enda omadega (vt selle kohta 24. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Frucona Košice *vs.* komisjon, C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Teiseks, täielik pädevus, mis on ELTL artikli 261 kohaselt määruse nr 1/2003 artikliga 31 liidu kohtule antud, annab kohtule õiguse lisaks pelgale karistuse seaduslikkuse kontrollile asendada komisjoni hinnang enda omaga ja seega määratud trahv või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada (vt 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punkt 193 ja seal viidatud kohtupraktika).

47 Seevastu on täieliku pädevuse ulatus erinevalt ELTL artiklis 263 ette nähtud seaduslikkuse kontrollist rangelt piiratud trahvisumma kindlaksmääramisega (vt 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

A. Nõue tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena otsuse artikli 1 punkt b

48 Hagejad esitavad viis väidet, et põhjendada oma nõuet tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena otsuse artikli 1 punkt b.

49 Esimene väide puudutab komisjoni poolt rikkumise kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks.

50 Teises, kolmandas ja neljandas väites vaidlevad hagejad vastu komisjoni poolt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimisele. Teine väide puudutab komisjoni järeldust, mille kohaselt olid HSBC ja teiste osaliste vahel sõlmitud salajased kokkulepped osa tervikplaanist, millel on üks eesmärk. Kolmas ja neljas väide puudutavad vastavalt HSBC soovi panustada sellesse eesmärki ja tema teadmist teiste rikkumises osalejate tegevusest.

51 Viies väide puudutab vaidlustatud otsuse vastuvõtmist pärast kokkuleppeotsust, milles komisjon juba võttis seisukoha HSBC osalemise kohta rikkumises. Hagejad järeldavad sellest, et komisjon rikkus süütuse presumptsiooni ja hea halduse põhimõtteid ning kaitseõigusi.

1. Esimene väide, mis puudutab rikkumise kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses

52 Kuna küsimus on rikkumise komisjoni poolt eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimises, siis tuleb meeles pidada, et ELTL artikli 101 lõikes 1 kehtestatud keelu alla kuulumiseks peab kokkuleppe, ettevõtjate ühenduse otsuse või kooskõlastatud tegevuse eesmärgiks või tagajärjeks olema takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires.

53 Sellega seoses tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et teatud liiki koostöö ettevõtjate vahel on oma laadilt konkurentsile niivõrd kahjulik, et võib asuda seisukohale, et selle koostöö tagajärgi ei ole vaja kontrollida (11. septembri 2014. aasta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 49, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 113; vt selle kohta ka 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 34).

54 Vahetegemine rikkumistel, millel on konkurentsivastane eesmärk, ja rikkumistel, millel on konkurentsivastane tagajärg, on seotud asjaoluga, et ettevõtjatevahelise koostöö teatud vorme võib juba nende olemuse poolest pidada konkurentsi nõuetekohast toimimist kahjustavaks (11. septembri 2014. aasta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 50, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 114; vt selle kohta ka 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 35).

55 Seega on selge, et teatud salajasi tegevusi, nagu hindade horisontaalne kindlaksmääramine kartellide poolt, võib pidada selliseks, millel võib olla niivõrd negatiivne mõju eelkõige kaupade ja teenuste hinnale, kogusele või kvaliteedile, et ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisel võib pidada tarbetuks tõendada, et neil on turule konkreetne mõju. Nimelt näitab kogemus, et sellised tegevused toovad kaasa tootmise languse ja hinnatõusu, lõppedes ressursside halva jaotumisega eelkõige tarbijate kahjuks (11. septembri 2014. aasta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 51, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 115).

56 Kui aga ettevõtjatevahelise teatud tüüpi kooskõlastatud tegevuse analüüs ei viita siiski konkurentsi kahjustamisele piisavas ulatuses, tuleb kontrollida selle tegevuse tagajärgi ning selle keelamiseks peavad esinema kõik asjaolud, mis tõendavad, et konkurentsi tegelikult märgatavalt takistati, piirati või kahjustati (14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 34; 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 52, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 116).

57 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et selleks, et hinnata, kas ettevõtjatevaheline kokkulepe või ettevõtjate ühenduse otsus on piisavalt kahjulik, et pidada seda eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, tuleb tähelepanu pöörata selle tingimuste sisule, eesmärkidele, mida sellega soovitakse saavutada, ning majanduslikule ja õiguslikule kontekstile, millesse see kuulub. Selle konteksti hindamisel tuleb arvesse võtta ka mõjutatavate kaupade või teenuste laadi ning asjaomase turu või asjaomaste turgude toimimise tegelikke tingimusi ja struktuuri (11. septembri 2014. aasta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 53, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 117; vt selle kohta ka 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 36).

58 Lisaks, kuigi ettevõtjatevahelise kokkuleppe piirava laadi kindlakstegemiseks ei ole vaja arvestada poolte tahtega, ei takista miski liikmesriigi või liidu konkurentsiasutustel ja kohtutel seda arvesse võtmast (14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 37; 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus CB *vs.* komisjon, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 54, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 118).

59 Mis puudutab täpsemalt konkurentidevahelist teabevahetust, siis tuleb meeles pidada, et kooskõlastatud tegevusena käsitatava koordineerimise ja koostöö kriteeriume tuleb mõista lähtuvalt aluslepingu konkurentsieeskirjadele omasest käsitlusest, mille kohaselt peab iga ettevõtja otsustama sõltumatult, mil viisil ta kavatseb ühisturul tegutseda (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 32, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 119).

60 Kuigi selline sõltumatuse nõue ei välista ettevõtjate õigust enda tegevust vastavalt konkurentide juba võetud või tulevikus võetavatele meetmetele mõistlikult kohandada, on selle nõudega oluliselt vastuolus igasugune ettevõtjate omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, millega võidakse mõjutada olemasoleva või võimaliku konkurendi käitumist turul või anda sellisele konkurendile teada, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatseb hakata turul käituma, kui sellise suhtlemise eesmärk või tagajärg on niisuguste konkurentsitingimuste tekkimine, mis ei vasta kõnealuse turu normaalsetele tingimustele, võttes arvesse kaupade või osutatud teenuste liiki, ettevõtjate suurust ja arvu ning nimetatud turu suurust (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 33, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 120).

61 Euroopa Kohus on otsustanud, et konkurentidevaheline teabevahetus võib olla konkurentsieeskirjadega vastuolus, kui see vähendab ebakindluse taset asjassepuutuva turu toimimise suhtes või teeb selle olematuks, mille tulemusel tekib ettevõtjate vahel konkurentsipiirang (2. oktoobri 2003. aasta kohtuotsus Thyssen Stahl *vs.* komisjon, C-194/99 P, EU:C:2003:527, punkt 89; 4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 35, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 121).

62 Täpsemalt tuleb konkurentsivastaseks pidada teabevahetust, mis võib kõrvaldada huvitatud isikute ebakindluse küsimuses, millal, mil määral ja mil viisil asjaomased ettevõtjad oma turukäitumist kohandavad (19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 122; vt selle kohta ka 4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 41).

63 Lisaks võib kooskõlastatud tegevusel olla konkurentsivastane eesmärk ka siis, kui sellel ei ole otsest seost tarbijahindadega. Nimelt ei saa ELTL artikli 101 lõike 1 sõnastusest järeldada, et keelatud on ainult niisugune kooskõlastatud tegevus, mis otseselt mõjutab lõpptarbija makstavat hinda (19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 123; vt selle kohta ka 4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 36).

64 Vastupidi, ELTL artikli 101 lõike 1 punktist a tuleneb, et kooskõlastatud tegevusel võib olla konkurentsivastane eesmärk, kui sellega „otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused“ (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 37, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 124).

65 Igal juhul on ELTL artikli 101 eesmärk sarnaselt muude aluslepingus sätestatud konkurentsieeskirjadega kaitsta peale konkurentide või tarbijate otseste huvide ka turustruktuuri ning sellest tulenevalt konkurentsi ennast. Seetõttu ei ole kooskõlastatud tegevuse konkurentsivastase eesmärgi olemasolu tuvastamise tingimus tegevuse otsese seose olemasolu tarbijahindadega (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punktid 38 ja 39, ning 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 125).

66 Lõpuks tuleb meeles pidada, et ELTL artikli 101 lõike 1 sõnastusest endast nähtub, et kooskõlastatud tegevuse mõiste eeldab lisaks ettevõtjatevahelisele kooskõlastamisele ka turukäitumist, mis on selle kooskõlastamise tulemus, ning põhjuslikku seost nende kahe elemendi vahel (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 51, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 126).

67 Sellega seoses asus Euroopa Kohus seisukohale, et kui puuduvad vastupidist näitavad tõendid, mida peavad esitama huvitatud ettevõtjad, tuleb eeldada, et kooskõlastatud tegevuses osalevad ettevõtjad, kes jätkavad turul tegutsemist, arvestavad konkurentidelt saadud infoga, et määrata oma tegevus turul. Täpsemalt otsustas Euroopa Kohus, et niisugune kooskõlastatud tegevus kuulub ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse isegi siis, kui see ei avalda nimetatud turule konkurentsivastast mõju (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, C-8/08, EU:C:2009:343, punkt 51, ja 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 127).

68 Just neid kaalutlusi arvestades tuleb analüüsida esimest väidet, milles hagejad ei nõustu komisjoni poolt iga etteheidetud tegevuse kategooria kvalifitseerimisega eesmärgil põhinevaks rikkumiseks. Nad jaotavad oma argumendid kahte ossa vastavalt sellele, kas need on esiteks seotud tegevusega, mis puudutab 19. märtsi 2007. aasta EURIBORi pakkumustega manipuleerimist, või teiseks tegevusega, mis ei ole selle manipuleerimisega seotud, see tähendab HSBC kauplejate ja teiste pankade kauplejate vaheline teabevahetus seoses oma kauplemispositsioonide või mediaanhindadega.

69 Komisjon tuvastas vaidlustatud otsuse artiklis 1, et ELTL artiklit 101 rikuti sellise rikkumise toimepanemisega, mis seisnes „kokkulepetes ja/või kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist“.

70 Neid kokkuleppeid ja/või kooskõlatatud tegevust, mida pankadele, sh HSBC-le ette heideti, on kirjeldatud vaidlustatud otsuse põhjendustes 113, 358 ja 392. Nagu hagejad õigesti rõhutavad, võib need jaotada kolme rühma vastavalt sellele, kas need puudutavad esiteks EURIBORi pakkumustega manipuleerimist (põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt a: teabevahetus, mis puudutas nende soovitud EURIBORi intressimäära taset; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt d: teabevahetus, mis puudutas EURIBORi pakkumuste ühtlustamise võimalust; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt e: asjaomase kaupleja kontaktivõtt tema panga vastutava EURIBORi pakkumuste esitajaga; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt f: kokkulepped, et anda aru EURIBORi pakkumuste mõjutamise katsetest), teiseks euro intressimäära tuletisinstrumente puudutavas osas kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust (põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt b: nende vastavaid kauplemispositsioone ja riskipositsioone käsitlev teabevahetus; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt c: teabevahetus, mis puudutas kauplemispositsioonide ühtlustamise võimalust), või kolmandaks teabevahetust seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta (põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt g).

71 Üldkohus leiab, et kõigepealt tuleb käsitleda komisjoni ja hagejate esitatud kahte märkust.

72 Esiteks, komisjon väidab, et hagejad vaidlustavad põhjendamatult erinevad HSBC-le individuaalselt ette heidetud tegevused ja rõhutab nende üksteisega seotust. Sisuliselt väidab ta, et on kunstlik eristada olenevalt sellest, kas küsimus on 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimises, teabevahetuses kauplemispositsioonide kohta ja teabevahetuses seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta, käesolevas asjas euro intressimäära tuletisinstrumentide mediaanhinnad.

73 Selle kriitikaga ei saa siiski nõustuda. Nimelt, nende eristamine hagejate poolt ainult kordab komisjoni poolt vaidlustatud otsuses eristamist, mida on mainitud eespool punktis 70. Lisaks nähtub eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendustest 365, 387, 393 ja 442, et komisjon leidis, et nende tegevuste eesmärk ei olnud piirata konkurentsi mitte ainult kollektiivselt, vaid ka individuaalselt.

74 Teiseks, hagejad märgivad, et vaidlustatud otsuse teatavates põhjendustes ei põhjenda komisjon konkurentsi piirava eesmärgi olemasolu mitte ainult sellega, et need tegevused moonutasid euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist, vaid tugineb ka ELTL artikli 101 lõike 1 punkti a tähenduses muude euro intressimäära tuletisinstrumentide tehingutingimuste moonutamisele. Nad väidavad, et komisjon ei saa rikkumise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimise põhjendamisel seda arvesse võtta, kuna see ei ole vaidlustatud otsuse artiklis 1 välja toodud.

75 Komisjon väidab, et vaidlustatud otsuse resolutsiooni sõnastusega ei ole vastuolus see, et ta tugineb järeldusele, et moonutatud on muid tehingutingimusi, kuna see järeldus on tema põhjendustes selgelt välja toodud.

76 Tuleb meeles pidada, et akti resolutsioon on selle põhjendusega lahutamatult seotud, mistõttu akti tõlgendamisel tuleb vajaduse korral arvesse võtta selle akti vastuvõtmise tinginud põhjusi (vt 30. aprilli 2007. aasta kohtumäärus EnBW Energie Baden-Württemberg *vs.* komisjon, T-387/04, EU:T:2007:117, punkt 127 ja seal viidatud kohtupraktika). Ehkki õiguslikke tagajärgi loob üksnes otsuse resolutsioon, saab liidu kohus siiski otsuse põhjendustes esitatud hinnangute seaduslikkust kontrollida niivõrd, kui need kahjustava õigusakti põhjendustena osutavad vajalikku tuge selle akti resolutsioonile või kui need võivad muuta kõnealuse õigusakti resolutsioonis otsustatu sisu (vt 1. juuli 2009. aasta kohtuotsus KG Holding jt *vs.* komisjon, T-81/07 – T-83/07, EU:T:2009:237, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

77 Järelikult, kuna komisjon ei põhjendanud oma konkurentsipiirangut käsitlevat järeldust ainult hindade kooskõlastamise ja/või kindlaksmääramisega, vaid ka muude tehingutingimuste moonutamisega euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris, eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendustes 384, 388, 393,

415, 423 ja 488, ei takista põhimõtteliselt miski seda arutluskäiku arvesse võtmast vaidlustatud otsuse artikli 1 seaduslikkuse hindamisel, kuigi selles artiklis ei ole sõnaselgelt nendele tehingutingimustele viidatud.

a) Esimene väiteosa, milles vaidlustatakse 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise kvalifitseerimine eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks

78 Hagejad väidavad kõigepealt, et euro intressimäära tuletisinstrumentide turul konkureerivad pangad omavahel ainult nende lepingute sõlmimisel ja ainult fikseeritud intressimäära alusel, mis on nende lepingute hind. Nad leiavad, et komisjoni tees, mille kohaselt on euro intressimäära tuletisinstrumentide poolte eesmärk optimeerida oma rahavoogusid, jätab tähelepanuta turutegemise ja riskimaandamise. Nad leiavad, et käesolev juhtum erineb sellest, mille kohta tehti 10. novembri 2017. aasta kohtuotsus Icap jt *vs.* komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795), kus turutegemise tähtsust ei arutatud, samas nähtus sellest, et turutegijatena tegutsevate pankade puhul kujuneb fikseeritud intressimäär teistmoodi ning konkurents toimub vaid selle fikseeritud määra alusel.

79 Seoses 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisega möönavad hagejad sisuliselt, et selle eesmärk oli vähendada 3 kuu EURIBORi 19. märtsil 2007 ning et selles kontekstis palus üks Barclaysi kaupleja, et HSBC kaupleja paluks pakkumuste esitajal teha 19. märtsil 2007 madal pakkumus; seda ka tehti. Nad eitavad siiski esiteks, et manipuleerimise eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide hinnastamiskomponente ja/või lepingutingimusi, ning väidavad teiseks, et rahavoogudega manipuleerimise eesmärk ei ole konkurentsivastane.

80 Esiteks eitavad hagejad, et manipuleerimise eesmärk oli euro intressimäära tuletisinstrumentide hinnastamiskomponentide kooskõlastamine ja/või kindlaksmääramine, nagu rõhutas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 411, kuna see puudutab euro intressimäära tuletisinstrumentide muutuvat intressimäära, samas kui nende hinna moodustab fikseeritud intressimäär. 3 kuu EURIBOR ei ole samuti euro intressimäära tuletisinstrumentide hinna või hinnakomponendi kindlaksmääramise asjaomane tegur. Sellega seoses väidavad nad, et komisjoni tees, mille kohaselt on uute euro intressimäära tuletisinstrumentide lepingute sõlmimisel muutuv intressimäär fikseeritud intressimäära kindlaksmääramise üks tegur, põhineb tingimata pärast manipuleerimist sõlmitud uutel lepingutel. Nende palvel tehtud finantseksperdi aruandele tuginedes väidavad nad, et asjaomastele kauplejatele oli ebasoodne kohandada oma kauplemispositsioonid vastavalt kavandatud manipuleerimisele. Nad järeldavad sellest, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 411 on rikutud õigusnormi, tehtud ilmne hindamisviga või esitatud ebapiisav põhjendus.

81 Teiseks rõhutavad hagejad, et vaidlustatud otsus näib viitavat sellele, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine – peale hindade kindlaksmääramise – kujutab endast teabe vahetamist kauplejate kavatsuste kohta, mille tagajärjel väheneb euro intressimäära tuletisinstrumentide turule omane ebakindlus. Nad väidavad, et komisjon ei tõendanud seda tegevust HSBC kauplejate suhtes. Ei ole tõendatud, et need kauplejad said kasu teabe asümmeetriast, mis võimaldas neil pakkuda konkurentidest paremaid tingimusi. Nad eitavad, et nad on kohustatud tõendama, et kooskõlastamine ei mõjutanud mingilgi viisil HSBC tegevust ning märgivad, et konkurentsivastase eesmärgi esinemist peab tõendama komisjon.

82 Kolmandaks väidavad hagejad, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 388 mainitut, mille kohaselt kujutab manipuleerimine endast tehingutingimuste kindlaksmääramist ELTL artikli 101 lõike 1 punkti a tähenduses, ei saa arvesse võtta, kuna seda ei ole vaidlustatud otsuse resolutsioonis. Nad lisavad, et komisjoni põhjenduskäigu seda aspekti ei ole igal juhul piisavalt põhjendatud, kuna antud ei ole mingit selgitust. Mainitu on ka väär, kuna küsimus ei ole poolte lepingujärgsetes õigustes ja kohustustes.

83 Neljandaks väidavad hagejad, et rahavoogudega manipuleerimise eesmärk ei ole konkurentsivastane, kuna seda ei saavutatud kokkuleppega, mis piirab kauplejatevahelist konkurentsi. Nad tuletavad meelde, et konkurents euro intressimäära tuletisinstrumentide turul toimub nende sõlmimisel, mitte rahavoogude tasandil, mida nad seoses euro intressimäära tuletisinstrumentidega maksavad või saavad. Sisuliselt eitavad nad, et rahavood võiksid avaldada kaudset mõju euro intressimäära tuletisinstrumentide hinnale.

84 Komisjon palub käesoleva väiteosa tagasi lükata.

85 Käesolevas väiteosas on küsimus 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise kvalifitseerimises eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks. HSBC otsest osalemist selles manipuleerimises on käsitletud eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendustes 271, 275, 289, 322, 328 ja 329.

86 Nendest põhjendustest nähtub sisuliselt, et see tegevus seisnes 19. märtsil 2007 3 kuu EURIBORi madalate pakkumuste esitamises, et vähendada seda määra sel kuupäeval, et saada kasumit tuletisinstrumentide ühe kategooria alusel, mille tähtpäev saabus sel päeval, intressimäärade erinevusest (*spread*) võrreldes EONIAga seotud tuletisinstrumentidega.

87 Täpsemalt seisnes manipuleerimine peamiselt ühe euro intressimäära tuletisinstrumendi liigiga ehk 3 kuu EURIBORiga seotud intressimäärafutuuridega manipuleerimises. Põhimõtteliselt saab seda liiki lepingu alusel üks pool – ostja –lepingu sõlmimisel kindlaks määratud fikseeritud määra, samas kui teine pool – müüja – saab muutuva määra. Manipuleerimine seisnes järk-järgult väga suure ostja-riskipositsiooni saavutamises, mille puhul pank saab seega fikseeritud määra ja maksab muutuvat määra, ning kooskõlastatud tegevusega tähtaja saabumisel muutuva määra taseme vähendamises.

88 EONIAga seotud tuletisinstrumentidele tehtud viide seisneb selles, et kartelliosalised katsid oma 3 kuu EURIBORiga seotud futuuride ostja-riskipositsioonid vastupidiste riskipositsioonidega: see tähendab käesolevas asjas *swap*-lepingut, millel on sama tähtaeg ja mis on seotud EONIAga. Nagu mainitud eespool punktis 14, on EONIA EKP arvutatud igapäevane määr.

89 Seega, vähendades kunstlikult EURIBORi määra võrreldes EONIA määraga 19. märtsil 2007, võisid kartellis osalevad pangad loota saada rahalist kasu.

90 Vaidlustatud otsuse põhjendustest 257 ja 258 nähtub, et manipuleerimise idee pärineb vähemalt 1. veebruarist 2007, kui toimusid arutelud Deutsche Banki, Barclaysi ja Société générale'i kauplejate vahel. Otsuse põhjendusest 271 nähtub, et 12. veebruaril 2007 teavitas Barclaysi kaupleja sellest plaanist HSBC kauplejat, ning otsuse põhjendusest 275, et järgmisel päeval toimus ka arutelu selle manipuleerimise teemal. Otsuse põhjenduses 289 on mainitud nende kahe kaupleja vahelist 28. veebruari 2007. aasta vestlust, mis puudutas *spread*'i vähendamist 3 kuu EURIBORi ja EONIA vahel. Viimaks, vaidlustatud otsuse põhjenduses 322 on mainitud 19. märtsi 2007. aasta arutelu, mille käigus Barclaysi kaupleja palub HSBC kauplejal öelda oma panga pakkumuste esitajatele, et nad esitaks väga madala 3 kuu EURIBORi intressimäära, mida viimane ka edukalt tegi.

91 Hagejad ei vaidle vastu komisjoni tuvastatud asjaolude sisulisele õigsusele. Nad leiavad aga, et need ei põhjenda komisjoni järeldust eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimise kohta.

92 Vaidlustatud otsuse põhjendusest 384 ilmneb, et komisjon leidis, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise eesmärk oli mõjutada euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel maksmisele kuuluvaid rahavoogusid manipuleerimises osalejatele soodsal viisil. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 411, rõhutas ta vastuseks hagejate argumendile, milles ei nõustuta HSBC-le süüks pandud tegevuste kvalifitseerimisega eesmärgil põhinevaks rikkumiseks, sisuliselt, et EURIBOR määrab otseselt kindlaks rahavood, mis kuuluvad maksmisele euro intressimäära tuletisinstrumentide nn kõikuva jala alusel ning on samuti asjassepuutuv nende rahavoogude kindlaksmääramisel, mis kuuluvad

maksmisele euro intressimäära tuletisinstrumentide nn kindla jala alusel, kuna see võetakse kaudselt arvesse fikseeritud intressimäära kindlaksmääramisel tulukõvera kaudu, mis põhineb eeldatavatel muutuvatel määradel.

93 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 394 märkis komisjon, et kõik otsuse põhjenduses 392 kirjeldatud tegevused, sealhulgas 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine, piirasid konkurentsi teabe asümmeetria loomisega turul tegutsejate vahel, kuna esiteks olid rikkumises osalejad paremal positsioonil, et teada ette teatava täpsusega taset, millele EURIBOR kindlaks määratakse või peaks määratama kokkumängus osalevate konkurentide poolt, ning teiseks teadsid, kas konkreetse kuupäeva EURIBOR oli kunstlikul tasemel või mitte.

94 Selline põhjenduskäik ei sisalda mingit õigusnormi rikkumist või hindamisviga.

95 Sellega seoses tuleb märkida, et EURIBORiga manipuleerimise mõju asjassepuutuvate tuletisinstrumentidest tulenevatele rahavoogudele on ilmne. Osalejad vähendasid 19. märtsil 2007 kunstlikult EURIBORi määrasid nii, et summad, mida nad pidid maksma EURIBORiga seotud futuuride nn kõikuva jala alusel, oleksid võimalikult väiksed.

96 Järelikult, kui HSBC kauplejad pidasid läbirääkimisi nende futuuride nn kindla jala üle, see tähendab fikseeritud intressimäära üle, mis määrab kindlaks maksed, mida nad said, oli neil hea positsioon selle tegemiseks, teades, et muutuv intressimäär, mis määrab kindlaks nende tehtavad maksed, saab olema madal. Neil oli seega võimalik pakkuda oma konkurentidest konkurentsivõimelisemat määra, kuna nad teadsid, et nende lepingutega seotud rahavood jäävad plussi.

97 See tegevus piirab tingimata konkurentsi nende kasuks ja teiste turul tegutsevate ettevõtjate kahjuks. See ei olnud nii mitte ainult nende vastaspoolte puhul, kelle euro intressimäära tuletisinstrumentide nn kõikuva jala alusel saadavad maksed kunstlikult vähenesid, vaid ka pankade puhul, kes soovisid võtta ostja-positsiooni euro intressimäära tuletisinstrumendi kõnealuse liigi suhtes, kuid kes ei sõlminud tehingut manipuleerimises osalevate isikute pakutud konkurentsivõimelisema määra tõttu. Manipuleerimine toimus ka nende turul tegutsevate ettevõtjate kahjuks, kes võtsid HSBC ja Barclaysi kauplemispositsioonidele vastupidised kauplemispositsioonid, kuna nad ei olnud manipuleerimisest teadlikud. Sellega seoses tuleb märkida, et väljendid, mida nende kahe panga kauplejad kasutasid telefonivestluse käigus, mis peeti vahetult pärast 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist ja mida on mainitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 329, on üheselt mõistetavad seoses nende kahe kaupleja arusaamaga sellest, et nende manipuleerimine avaldab nende konkurentidele negatiivset mõju.

98 Hagejate argumendid ei sea selle järelduse põhjendust kahtluse alla.

99 Hagejate esimeses argumentide rühmas väidetakse, et EURIBORiga manipuleerimine ei saa endast kujutada konkurentsipiirangut, kuna sisuliselt esineb pankade vahel konkurentsisuhe vaid euro intressimäära tuletisinstrumentide lepingute sõlmimisel ja ainult nende nn kindla jala määra alusel, mis on euro intressimäära tuletisinstrumentide ainus hind.

100 Selle kriitika aluseks on eeldus, et euro intressimäära tuletisinstrumentide lepingute sõlmimine toimub ainult fikseeritud määraga seotud konkurentsi alusel. Kuid nagu komisjon vaidlustatud otsuses õigesti märkis, euro intressimäära tuletisinstrumentidest tekkivad rahavood tulenevad euro intressimäära tuletisinstrumendi nn kindla jala ja nn kõikuva jala alusel tehtavate maksete tasaarvestamisest. Niisiis ei ole kauplejal võimalik mitte ainult parandada olemasolevatest euro intressimäära tuletisinstrumentidest tulenevaid rahavoogusid, manipuleerides viitemäära olenevalt sellest, kas tema positsioon on üldiselt miinuses või plussis, vaid tal on ka võimalik tema sõlmitavate lepingute fikseeritud intressimäära üle läbirääkimisi pidada, kuna tal on siseteavet muutuva intressimäära kohta, mis on kohaldatav asjaomastele kuupäevadele, et rahavood kindlaks määrata. Tema konkurentsipositsioon on tingimata parem võrreldes konkurentidega, kellel seda teavet ei ole.

101 Viidates finantseksperdi aruande punktidele 347–351 (vt eespool punkt 80), väidavad hagejad, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimises osalevate pankade huvides ei olnud kohandada oma kauplemispositsioone vastavalt sellele manipuleerimisele. Kuid need argumendid ja ka finantseksperdi aruande asjakohased lõigud sisaldavad vaid üldisi kinnitusi, mille kohaselt ei ole pankade huvides pakkuda konkurentidest paremaid tingimusi, kuna see vähendab euro intressimäära tuletisinstrumentide tootlikkust. See ei võimalda ümber lükata fakti, et kauplejal, kes on saanud siseinfot asjaomastele kuupäevadele kohaldatava muutuva intressimäära kohta, on võimalik kindlaks määrata fikseeritud intressimäär, mille ta pakub välja esiteks selleks, et tagada euro intressimäära tuletisinstrumentide tootlikkus, see tähendab nii, et see tekitab tema pangale positiivseid rahavoogusid ja vastaspooltele negatiivseid rahavoogusid, ning teiseks, et vastaspoole jaoks on see fikseeritud intressimäär konkurentide pakutust atraktiivsem.

102 Sellega seoses tuleb märkida, et ühelt poolt asjaomaste pankade võimaluse vahel pakkuda konkurentidest paremaid tingimusi ning teiselt poolt rikkumise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimise vahel ei ole vastuolu. Nimelt väljendab see võimalus käesoleva juhtumi asjaoludel pigem euro intressimäära tuletisinstrumentide turul konkurentsi muutumist üksnes kokkumängus osalenud pankade kasuks.

103 See järeldus on seda enam põhjendatud, arvestades 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise tunnuseid. Nendest nähtub, et pankade huvides oli muuta oma kauplemispositsiooni manipuleerimise eesmärgil, omandades võimalikult suur ostja-riskipositsioon 3 kuu EURIBORiga seotud futuuridele, eeldades selle intressimäära orkestreeritud langust. Selles suhtes on kõnekas see, et HSBC kaupleja ja Barclaysi kaupleja telefonivestluse ajal, mis toimus 19. märtsil 2007 vahetult pärast manipuleerimist ja mida on mainitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 329, näib HSBC kaupleja kahetsevat, et ta ei saanud manipuleerimisest sama palju kasu kui Barclaysi kaupleja, kes kavandas suurema ostja-positsiooni.

104 Järelikult ja arvestades EURIBORi tähtsust nende lepingute alusel maksmisele kuuluvate rahavoogude kindaksmääramisel, tuleb tagasi lükata esimene argumentide rühm, millega soovitakse näidata, et komisjon tegi vea, kui ta järeldas, et tegevusel, millega sooviti manipuleerida 3 kuu EURIBORi määra 19. märtsil 2007, oli konkurentsi piirav eesmärk. Sellest tuleneb samuti, et Üldkohtul oli võimalik seaduslikkuse kontroll läbi viia ning et vastupidi hagejate väidetule ei ole komisjoni põhjenduskäigu kõnealune aspekt seega ebapiisavalt põhjendatud.

105 Teises argumentide rühmas heidavad hagejad komisjonile ette seda, et ta keskendus ainult euro intressimäära tuletisinstrumentidega oma arvel kauplemisele, jättes tähelepanuta, et HSBC kauples euro intressimäära tuletisinstrumentidega riski maandamiseks ja turutegemiseks.

106 Mõiste „turutegija“ vaidlustatud otsuse põhjenduses 40 määratletud järgmiselt: „[t]urutegijad on üksikisikud või äriühingud, kes teatavad, et nad on võimelised ja soovivad müüa selliseid finantsinstrumente nagu väärtpaberid või tuletisinstrumendid hinnaga, mille nad ise üldiselt ja pidevalt kindlaks määravad (kindlate ostu- ja müügihindadega), selle asemel, et need iga konkreetse tehingu jaoks kindlaks määrata“. Hagejad ei vaidlusta seda määratlust.

107 Kuna nad tegutsevad euro intressimäära tuletisinstrumentide turul üldiselt ja pidevalt, sõlmivad turutegijad teistest turul tegutsejatest suurema arvu tehinguid, alati kasumi saamise eesmärgil. Hageja argumentide kohaselt on turutegija puhul kasumi tootmise aluseks peamiselt tema sõlmitud arvukate lepingute ostu- ja müügihindade erinevus, see tähendab erinevus kõikide tema ostja- ja müüja-positsioonide vahel, mitte aga iga lepingu fikseeritud intressimäära ja muutuva intressimäära erinevus.

108 Ent kui turutegija võib saada kasumit, kasutades ära erinevust hindade vahel, millega ta euro intressimäära tuletisinstrumente ostab ja müüb, ei välista see soovi saada kasumit sama euro intressimäära tuletisinstrumendi fikseeritud määra ja muutuva määra erinevusest. Nimelt on vähe tõenäoline, et kaupleja, kes teeb eriti suure arvu tehinguid, ei võta arvesse seda, milline saab olema muutuv määr, kui ta pakub välja fikseeritud määral põhineva hinna.

109 Veelgi enam, HSBC kaupleja kui turutegija roll toob esile hagejate nende argumentide väheusutavust, mille kohaselt ei olnud HSBC huvides kohandada oma kauplemispositsioone vastavalt 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisele ja millele vastati eespool punktides 101–103. Nimelt on täiesti loogiline nõustuda väiksema tootlikkusega tehingu kohta, kui esineb väljavaade sõlmida suurem arv tehinguid.

110 Viimaks, mis puudutab hagejate esile toodud asjaolu, et euro intressimäära tuletisinstrumentide lepingud sõlmitakse ka riski maandamiseks, siis piisab, kui rõhutada, et euro intressimäära tuletisinstrumentide selline kasutamine ei muuda kuidagi tõsiasja, et turutegijad võivad euro intressimäära tuletisinstrumente kasutada ka spekuleerimiseks, nagu märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 38.

111 Eeltoodut arvestades tuleb hagejate teine argumentide rühm tagasi lükata ja järeldada, et komisjon leidis õigesti, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine, milles HSBC osales, tuleb kvalifitseerida eesmärgil põhinevaks rikkumiseks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses.

112 Kolmandas argumentide rühmas kritiseerivad hagejad seda, et komisjon kvalifitseeris 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise ka ELTL artikli 101 lõike 1 punkti a tähenduses tehingutingimuste kindlaksmääramiseks.

113 Kuna 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimine on eespool punktides 94–111 esitatud põhjustel õigluslikult piisavalt põhjendatud, tuleb need argumendid edutuna kõrvale jätta. Nimelt võib nende argumentide suhtes kohaldada väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt juhul, kui otsuse teatavad põhjendused põhjendavad otsust iseenesest õiguslikult piisavalt, ei mõjuta vead, mis võivad sisalduda akti muudes põhjendustes, mingil juhul otsuse resolutsiooni (vt selle kohta analoogia alusel 12. juuli 2001. aasta kohtuotsus komisjon ja Prantsusmaa *vs.* TF1, C-302/99 P ja C-308/99 P, EU:C:2001:408, punkt 27, ja 12. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SELEX Sistemi Integrati *vs.* komisjon, T-155/04, EU:T:2006:387, punkt 47).

114 Eelnevat arvestades tuleb väite esimene osa tagasi lükata.

b) Teine väiteosa, mis puudutab HSBC-le etteheidetud muude tegevuste kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks

115 Käesolevas väiteosas ei ole hagejad nõus sellega, et komisjon kvalifitseeris eesmärgil põhinevaks rikkumiseks tegevused, mis ei puuduta 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimist ja millele on vaidlustatud otsuses viidatud kui teabevahetusele, mis ühelt poolt puudutab kauplemispositsioone ning teiselt poolt „[…] avalikult mitte kättesaadava[t] üksikasjalik[k]u tea[vet] euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta“. Mis puudutab seda teist kategooriat, siis heideti HSBC-le ette osalemist teabevahetuses, mis puudutas euro intressimäära tuletisinstrumentide mediaanhindu.

116 Nad märgivad, et käesolevas väiteosas asjasse puutuv teabevahetus piirdub kuue veebivestlusega ajavahemikus 12. veebruarist kuni 27. märtsini 2007, mis ei puuduta EURIBORiga manipuleerimist.

117 Nad väidavad, et arutelud, mida vaidlustatud otsuses kirjeldati kui kauplemispositsioone puudutavat teabevahetust, olid ebapiisavad, et võimaldada kauplejatel kooskõlastada oma kauplemispositsioonid. Hagejad vaidlustavad 12., ja 16. veebruari ning 9. ja 14. märtsi 2007. aasta aruteludele antud komisjoni hinnangu.

118 Mis puudutab arutelusid, mida on vaidlustatud otsuses kirjeldatud kui hinnastrateegiat puudutavat teabevahetust, siis ei ole hagejad nõus, et mediaanhind on hind, hinnakiri või hinnakomponent, mis võimaldab sellena kvalifitseerimist, ning väidavad, et mediaanhind ei ole konfidentsiaalne teave ning et sellised arutelud soodustavad konkurentsi. Nad vaidlustavad 14. ja 16. veebruari 2007. aasta aruteludele antud komisjoni hinnangu.

119 Komisjon väidab vastu, et hagiavalduses vaidlustatu ei ole ainus näide tundliku teabe vahetamise kohta, milles HSBC osales.

120 Ta rõhutab seoses aruteludega, mida vaidlustatud otsuses on kirjeldatud kui kauplemispositsioone puudutavat teabevahetust, et kui mõni neist on otseselt seotud 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisega, on nende eesmärk iseenesest mõjutada euro intressimäära tuletisinstrumentidest tulenevaid rahavoogusid, kahjustades seeläbi tavapärast konkurentsi.

121 Komisjon leiab seoses aruteludega, mida on vaidlustatud otsuses kirjeldatud kui hinnastrateegiat puudutavat teabevahetust, et mediaanhinnad võimaldavad ennetada ostu- ja müügihindasid ning järelikult et see teabevahetus vähendab ebakindlust seoses nende hindade tõenäolise tasemega ja et selliste arutelude pidamine ei vasta turu toimimise tavapärastele tingimustele ega ole soodne tarbijatele.

122 Ta jääb hinnangu juurde, mille ta andis vaidlustatud otsuses 12., 14. ja 16. veebruari ning 9. ja 14. märtsi 2007. aasta aruteludele.

123 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et kuigi käesoleva väite esimese osa analüüsist nähtub, et HSBC osalemine eesmärgil põhinevas rikkumises on õiguslikult piisavalt tõendatud, on teise väiteosa analüüs siiski endiselt asjakohane. Nimelt on muude HSBC konkurentsivastaste tegevuste olemasolu asjakohane HSBC toime pandud ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise raskuse hindamisel ning sellest tulenevalt talle määratud trahvi proportsionaalsuse hindamisel. Nimelt on rikkumise raskuse hindamisel arvesse võetavate asjaolude hulgas konkurentsivastaste tegude arv ja intensiivsus (vt selle kohta 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punkt 197).

124 Üldkohus tõdeb, et hagejate argumendid saab jagada kaheks etteheiteks vastavalt sellele, kas need puudutavad küsimust, kas komisjoni poolt arutelude, mida ta kirjeldas ühelt poolt kui mediaanhindasid puudutavat teabevahetust ning teisalt kui kauplemispositsioone puudutavat teabevahetust, kvalifitseerimine eesmärgil põhinevaks piiranguks on põhjendatud.

1) Etteheite, milles vaidlustatakse komisjoni poolt mediaanhindasid puudutava teabevahetuse kvalifitseerimine eesmärgil põhinevaks piiranguks, põhjendatus

125 Küsimus on kahes arutelus, milles HSBC osales ja mille esemeks olid euro intressimäära tuletisinstrumentide mediaanhinnad (vaidlustatud otsuses kirjeldatud ka kui *mids*) ja mis toimusid vastavalt 14. veebruaril 2007 (vaidlustatud otsuse põhjendused 283–285) ja 16. veebruaril 2007 (vaidlustatud otsuse põhjendused 286–288). Need arutelud kuuluvad konkurentsivastase tegevuse hulka, mida on käsitletud vaidlustatud otsuse põhjenduse 113 punktis g, põhjenduse 358 punktis g ja põhjenduse 392 punktis g (teabevahetus seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta).

126 Nagu ka 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise puhul põhjendas komisjon selle teabevahetuse kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks piiranguks vaidlustatud otsuse põhjenduses 394 sellega, et turul tegutsejate vahel loodi teabe asümmeetria, kuna ühelt poolt oli rikkumises osalejatel parem positsioon, et teatava täpsusega ette teada taset, millele kokkumängus osalevad konkurendid EURIBORi kindlaks määravad või peaksid määrama, ning teiselt poolt teadsid, kas konkreetse kuupäeva EURIBOR oli kunstlikul tasemel või mitte.

127 Täpsemalt mediaanhindasid puudutavad põhjendused on toodud vaidlustatud otsuse muudes lõikudes.

128 Näiteks vaidlustatud otsuse põhjenduses 32 on rõhutatud, et sõnu *run* või *mids*, „võib lihtsalt väljendades […] kirjeldada kui kaupleja, kauplemisüksuse või panga hinnakirja seoses teatavate standardfinantsinstrumentidega“. Otsuse põhjenduses 34 on märgitud, et sõna *mid* „viitab konkreetse instrumendi (näiteks saadud, mudelipõhise, noteeritud või kaubeldud) ostu- ja müügihinna mediaanhinnale või keskmisele hinnale[; n]ende puhul on sageli tegemist hinna usaldusväärse lähendusega, milles turutegija peab kliendiga läbirääkimisi, eelkõige kui turg on likviidne ja kui ostu/müügi vahe on piiratud“.

129 Samuti viitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 34 asjaolule, et üks pank selgitas talle, „et tuletisinstrumentidega kauplejad kasutavad mediaanpunkte oma tulukõveratel selleks, et määrata kindlaks ostu- ja müügihinnad, mida nad turule esitavad[, kui talle on] teada konkurendi mediaanhind, kuigi tegemist ei ole tegelikult tehinguhinnaga, on tuletisinstrumentidega kauplejal hõlpsamini võimalik oma konkurentide tegelikud ostu- ja müügihinnad välja arvutada […; m]ediaanhindu kasutatakse hindade kehtestamiseks, kauplemispositsioonide haldamiseks ja portfelli hindamiseks“.

130 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 419 märkis komisjon vastuseks hagejate argumentidele, et mediaanhind oli iga kaupleja euro intressimäära tuletisinstrumendi tegeliku hinna prognoos ning mediaanhinna prognoose oli sama palju kui turul tegutsejaid, „kuna *mid* väljendab hinnast individuaalset arusaama ja paljastab seega hinnakavatsuse“. Sellega seoses tuleb märkida, et hagejad ise rõhutasid, et müügihind kehtestatakse üldjuhul mediaanhinnast veidi ülespoole ja ostuhind sellest veidi allapoole ning et *mid*'i muutused „kalduvad viima ostu ja pakkumise paralleelsele muutusele“ ning seega oli tegemist hindadele lähedase taotlusväärtusega.

131 Komisjon analüüsis ka vahetatud teabe salajast laadi või selle puudumist ning turu läbipaistvuse taset.

132 Niisiis tõi komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 395 välja, et see teabevahetus läks palju kaugemale kui avalikult kättesaadava teabe vahetamine ja selle eesmärk oli suurendada poolte vahel läbipaistvust ning seega vähendada tuntavalt turule omast tavapärast ebakindlust poolte kasuks ja teiste ettevõtjate kahjuks.

133 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 399–402 lükkab komisjon tagasi argumendid, mille kohaselt ei olnud vahetatud teave tundlik põhjusel, et see oli üldsusele laialdaselt kättesaadav. Ta leiab, et täpne hinnakujundusteave ei olnud euro intressimäära tuletisinstrumentide turul laialdaselt kättesaadav, väites, et toimikust ilmneb, et mõnikord esitati turul tegutsejate avalikele platvormidele teadlikult ebausaldusväärset teavet ning et kauplejatel oli vaja teavet teiste kauplejate kehtestatud hindade kohta, et kohandada oma hinnakõveraid.

134 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 403 ei võtnud komisjon arvesse argumente, mis puudutasid teabevahetuse õiguspärast eesmärki, sisuliselt põhjusel, et see ei toimunud asjaomaste kauplejate vahel tehingute sõlmimise eesmärgil. Samuti tõi ta esile, et selline turutegijate vaheline teabevahetus tekitas suurema läbipaistvuse ainult nende endi vahel, mitte kõikide turul tegutsejate kasuks.

135 Lisaks eitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 431, et euro intressimäära tuletisinstrumentide turu teatavad tunnused, eelkõige selle kiire muutumine ja ajutisus, tähendasid, et kokkumäng sai toimuda ainult sagedase suhtluse teel individuaalsetele läbirääkimistele omaste spetsiifiliste üksikasjade kohta, näiteks täpne teave tulevaste üksiktehingute kohta. Ta kordas, et „suurema osa börsiväliste euro intressimära tuletisinstrumentide tehingu üksikasjade (hind ja maht) kohta vahetatud teave ei olnud avalik ning täpsed andmed olid kauplejatele väärtuslik teave".

136 14. veebruari 2007. aasta vestlust on käsitletud vaidlustatud otsuse põhjendustes 283–285. HSBC kaupleja kinnitab selle käigus Barclaysi kauplejale, et Deutsche Banki kaupleja avaldab mõne oma hindadest oma Bloombergi ekraanil, millele Barclaysi kaupleja vastab, et need on vaid taotlushinnad. Seejärel on vaidlustatud otsuses märgitud, et „[Barclaysi kaupleja] uurib seejärel [HSBC kaupleja] täpset hinda augusti kohta […; HSBC kaupleja vastab „4,012" ja täpsustab, et talle pakuti turul 4,005–4,015 veidi enne, kui ta veebivestlusest lahkus". Komisjon järeldab sellest vestlusest, et „[Barclaysi kaupleja] küsib [HSBC kauplejalt] täpset hinnastamisteavet väljaspool võimaliku tehingu konteksti, [HSBC kaupleja] vastab sellele […]".

137 Mis puudutab 16. veebruari 2007. aasta arutelusid, siis vaidlustatud otsuse põhjendustes 286–288 tõdes komisjon, et „[HSBC kaupleja] ja [Barclaysi kaupleja] teavitasid teineteist vastastikku oma vastavatest keskmistest EONIA[ga seotud] *swap*'i hindadest („T'as quoi 10/11 sp eonia?") ja [intressiforvardi kohta] („et sur le 1011 Jsp fra?"). [HSBC kaupleja] ei ole oma EONIA *swap*-hinnas kindel („je dois être à la rue […] 4,06?" „g 4,0625 en mid"), aga [Barclaysi kaupleja] rahustab teda („non, ça va") ja teeb seejärel teatavaks tehinguhinnad, lisades, et ta sai kasumit [intressiforvardilt] tänu tehingutele, mille ta tegi kahe teise turul tegutsejaga, kes pakkusid sama lepinguga seoses eri hindu".

138 Komisjon ei teinud viga, kui ta märkis, et nendes kahes arutelus sisalduval mediaanhindade vahetusel oli konkurentsi piirav eesmärk.

139 Esimesena tuleb märkida, et teave mediaanhindade kohta on vastupidi hagejate väidetule asjakohane hindade kindlaksmääramiseks euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris.

140 Esiteks ei ole poolte vahel vaidlust selles, et kaupleja määrab euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud intressimäära kindlaks viitena sellele, mida ta peab mediaanhinnaks olevat, see tähendab oma müügihinna sellest veidi allpool ja oma ostuhinna sellest veidi ülevalpool, nagu meenutas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 419.

141 Teiseks tuleb samuti arvesse võtta, et konkurendi mediaanhinna teadmine võimaldab hinnata arusaama sellest, milline saab olema euro intressimäära tuletisinstrumendi muutuv intressimäär fikseerimispäeval, kohaldades vaidlustatud otsuse põhjenduses 34 mainitud tulukõverat, vähemalt seoses lühikese tähtajaga euro intressimäära tuletisinstrumentide puhul. Nimelt kui hagejaid küsitleti kohtuistungil seoses sellega, kas euro intressimäära tuletisinstrumendi tulukõver on teada kõikidele turul tegutsejatele või sõltub see iga ettevõtja individuaalsest arusaamast, toonitasid nad ise, et tulukõver on objektiivne ega lähtu individuaalsest hinnangust seda liiki instrumentidele.

142 Teisena tuleb märkida, et teave mediaanhindade kohta ei ole OTC- (*over the counter*) tuletisinstrumentide, see tähendab börsiväliste tuletisinstrumentide puhul avalik, nagu see on reguleeritud turul kaubeldavate tuletisinstrumentide puhul. Nimelt, kuigi poolte vahel ei ole vaidlust selles, et see teave on kättesaadav kõikidele reguleeritud turul tegutsejatele või et nad võivad selle tuletada, ei ole see nii OTC-tuletisinstrumentide puhul.

143 On tõsi, et selliste instrumentidega seotud hinnateave võidakse avalikustada otseselt teatavate kauplejate poolt või kaudselt maakleriühingute vahendusel. Siiski ei ole see teave üldiselt kättesaadav ega ka tingimata usaldusväärne, nagu tõendab eespool punktis 136 mainitud 14. veebruari 2007. aasta arutelu HSBC kaupleja ja Barclaysi kaupleja vahel seoses kaupleja poolt Bloombergi veebisaidil avaldatud mediaanhindadega.

144 Kolmandana tuleb meeles pidada, et eristada saab ühelt poolt konkurente, kes koguvad teavet sõltumatult või arutavad tulevasi hindu klientide ja kolmandate isikutega, ning teiselt poolt konkurente, kes arutavad hinnategureid ja hindade arengut teiste konkurentidega enne oma referentshindade kehtestamist. Nimelt kui esimesena nimetatud käitumine ei tekita mingeid probleeme vaba ja moonutamata konkurentsi toimimise aspektist, siis ei ole see nii teisena nimetatud käitumise puhul, mis on vastuolus nõudega, mille kohaselt iga turuosaline peab otsustama sõltumatult, mil viisil ta kavatseb siseturul tegutseda, kusjuures selle nõudega on oluliselt vastuolus igasugune ettevõtjate omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, millega võidakse mõjutada olemasoleva või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või anda sellisele konkurendile teada, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatseb hakata turul käituma (vt 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Germany *vs*. komisjon, T-588/08, EU:T:2013:130, punktid 291 ja 292 ning seal viidatud kohtupraktika).

145 Lisaks, konkurentide vahel sellise teabe vahetamine, mis on asjakohane hindade kindlaksmääramisel ning mis ei ole avalikult kättesaadav, on konkurentsi seisukohast seda enam tundlik, kui see toimub kauplejate vahel, kes tegutsevad turutegijatena, arvestades nende tähtsust euro intressimäära tuletisinstrumentide turul. Nagu märgitud eespool punktides 106 ja 107, tegutsevad turutegijad üldiselt ja pidevalt ning sõlmivad seega suurema arvu tehinguid kui teised turul tegutsejad. Turul konkurentsi säilitamise seisukohast on seda enam tähtis, et nende hindade kindlaksmääramine toimuks sõltumatult.

146 Neljandana tuleb märkida, et HSBC ja Barclaysi kauplejate vahelised 14. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelud puudutasid täpset teavet, mida teine pool oleks saanud kasutada.

147 Näiteks nähtub kogu 14. veebruari 2007. aasta arutelu lugemisel, et HSBC kaupleja ei avalda ainult oma mediaanhinna taset (4,012) ja ka talle pakutud tehingute hinda (4,004/4,0015), vaid mõlemad kauplejad vahetavad ka oma muljeid hindade taseme ja arengu kohta.

148 Mis puudutab 16. veebruari 2007. aasta arutelu, siis nähtub vastuväiteteatisele esitatud märkustes hagejate endi esitatud selgitustest, et HSBC ja Barclaysi kauplejad arutasid mediaanhinna hinnangut ühe EONIAga seotud ühekuuse *swap*'i jaoks, mis algab kümne kuu pärast (10/11 *swap* EONIA), ning võrdlesid seda samu kuupäevi katvate EURIBORiga seotud tulevase intressimäära kokkuleppe mediaanhinnaga. Sellest arutelust nähtub esiteks, et HSBC kaupleja hindas ümber oma EONIA-l põhineva *swap*'i mediaanhinna pärast seda, kui Barclaysi kaupleja oli oma arvamust avaldanud, ning teiseks, et pooled vahetasid arvamusi küsimustes, mis peaks olema nende kahe tuletisinstrumendi hinnavahe.

149 Viiendana tuleb märkida, et nõustuda ei saa hagejate argumentidega, mille kohaselt oli turutegijate vahel mediaanhindasid puudutav teabevahetus väidetavalt konkurentsi soodustav. Sisuliselt väidavad hagejad, et mediaanhindasid puudutav teabevahetus on osa kauplejate ja eriti turutegijate tegevusest, kes tegutsevad euro intressimäära tuletisinstrumentide turul, et vähendada riske ja võimaldada vähendada ostu- ja müügihindade vahet klientide kasuks.

150 On tõsi, et eespool punktis 57 viidatud kohtupraktika kohaselt rikkumise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimise analüüsimisel tuleb võtta arvesse majanduslikku ja õiguslikku konteksti turul, kus teabevahetus toimus.

151 Tõepoolest peab paika ka see, et euro intressimäära tuletisinstrumentide turg on mõnevõrra ebatavaline. Sageli sõlmivad pangad omavahel euro intressimäära tuletisinstrumentide lepinguid eelkõige riski maandamiseks. Teisisõnu tähendab selle turu laad ise, et pangad ja eelkõige turutegijatena tegutsejad, kes on potentsiaalsetele klientidele tehtava euro intressimäära tuletisinstrumendi pakkumise seisukohast konkurendid, kauplevad ka omavahel ning edastavad seega sel puhul üksteisele konfidentsiaalset teavet.

152 Tuleb siiski toonitada, et euro intressimäära tuletisinstrumentide turu majandusliku ja õigusliku konteksti seda aspekti võttis komisjon arvesse, kuna ta jättis oma analüüsist välja lepinguliste läbirääkimiste raames vahetatud teabe.

153 Tuleb tõdeda, et hagejate argumendid lähevad kaugemale pelgast kriitikast, mille kohaselt ei võetud arvesse euro intressimäära tuletisinstrumentide turu majanduslikku ja õiguslikku konteksti, ja heidetakse komisjonile ette seda, et ta ei võtnud arvesse kauplejatevaheliste arutelude võimalikku konkurentsi soodustavat mõju.

154 Sellega seoses tuleb märkida, et välja arvatud põhitehinguga seonduvad piirangud (vt 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus MasterCard jt *vs.* komisjon, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika), võib võimalikku konkurentsi soodustavat mõju arvesse võtta ainult ELTL artikli 101 lõike 3 kohaldamisel. Nimelt nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et liidu konkurentsiõiguses ei lähtuta põhjendatuse doktriinist, see tähendab analüüsist, milles kaalutakse kokkuleppe konkurentsi soodustavat ja konkurentsivastast mõju rikkumise ELTL artikli 101 lõike 1 alusel kvalifitseerimisel (29. juuni 2012. aasta kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, T-360/09, EU:T:2012:332, punkt 65; vt selle kohta ka 23. oktoobri 2003. aasta kohtuotsus Van den Bergh Foods *vs.* komisjon, T-65/98, EU:T:2003:281, punkt 106).

155 Seega pidid hagejad kas tõendama, et mediaanhindade arutelud olid otseselt seotud euro intressimäära tuletisinstrumentide turu toimimisega ja selleks vajalikud või et need vastasid ELTL artikli 101 lõike 3 tingimustele.

156 Esiteks tuleb märkida, et hagejad ei heida komisjonile ette seda, et ta kohaldas käesoleva hagi raames ELTL artikli 101 lõiget 3 valesti.

157 Teiseks, kui hagejate argumente võib mõista nii, et nendega väidetakse, et mediaanhindade kohta teabe vahetamine turutegijate vahel on lahutamatult seotud euro intressimäära tuletisinstrumentide turu toimimisega, siis tuleb meeles pidada, et väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et kui konkreetne tehing või tegevus ei kuulu ELTL artikli 101 lõikes 1 kehtestatud keelu põhimõtte reguleerimisalasse oma neutraalsuse tõttu või konkurentsile avaldatava positiivse mõju tõttu, ei hõlma keelu põhimõte ka ühe või mitme selles tehingus või tegevuses osaleja majandustegevuse iseseisvuse piirangut, kui see piirang on objektiivselt vajalik tehingu või tegevuse elluviimiseks ja neist ühe või teise eesmärkidega proportsionaalne (vt 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus MasterCard jt *vs.* komisjon, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika). Kui niisugust seonduva piiranguna käsitatavat piirangut ei ole võimalik eristada põhitehingust või -tegevusest ilma selle olemasolu ja eesmärke ohtu seadmata, siis tuleb analüüsida kõnealuse piirangu kokkusobivust ELTL artikliga 101 koos sellise põhitehingu või -tegevuse kokkusobivusega, millega piirang seondub, isegi kui eraldivõetuna võib vastav piirang esmapilgul kuuluda ELTL artikli 101 lõike 1 põhimõttelise keelu kohaldamisalasse (11. septembri 2014. aasta kohtuotsus MasterCard jt *vs.* komisjon, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 90).

158 Seonduvaks piiranguks kvalifitseerimiseks tuleb kontrollida esiteks, kas piirang on põhitehingu või -tegevuse teostamiseks objektiivselt vajalik, ning teiseks, kas see on sellega võrreldes proportsionaalne (18. septembri 2001. aasta kohtuotsus M6 jt *vs.* komisjon, T-112/99, EU:T:2001:215, punkt 106, ning 29. juuni 2012. aasta kohtuotsus E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, T-360/09, EU:T:2012:332, punkt 64).

159 Mis puudutab esimest tingimust, siis tuleb kohtupraktika kohaselt kontrollida, kas nimetatud tehingu tegemine või tegevus oleks kõnealuse piirangu puudumisel võimatu. Asjaolu, et sellise tehingu tegemine või tegevus oleks kõnealuse piirangu puudumise tõttu lihtsalt keerulisem või vähem kasumlik, ei muuda seda piirangut objektiivselt vajalikuks selliselt, et seda saaks lugeda seonduvaks piiranguks. Niisugune tõlgendamine laiendaks nimelt seda mõistet piirangutele, mis ei ole põhitehingu

või -tegevuse sooritamiseks rangelt vajalikud. Selline tulemus kahjustaks ELTL artikli 101 lõikes 1 ette nähtud keelu soovitavat toimet (vt selle kohta 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus MasterCard jt *vs.* komisjon, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 91).

160 Käesoleva juhtumi asjaoludele kohaldades tähendab see esimene tingimus, et tuleb kontrollida, kas euro intressimäära tuletisinstrumentide turu toimimine muutuks ilma turutegijate vahel mediaanhindade kohta teabe vahetamiseta võimatuks. Selles suhtes piisab, kui rõhutada, et hagejad viitavad oma menetlusdokumentides tõepoolest konkurentsi soodustavale mõjule, mis võib sellisel kauplejatevahelisel teabevahetusel olla, kuna see võimaldas neil vähendada ebakindlust seoses tasemega, millel neil oli võimalik katta oma positsioonid, ja sellest tulenevalt pakkuda soodsamaid hindu. Hagejad ei tõenda siiski, et börsiväliste tuletisinstrumentide turg ei saaks ilma sellise turutegijatena tegutsevate kauplejate vahelise teabevahetuseta toimida. Esimene tingimus ei ole seega käesolevas asjas täidetud.

161 Kõikidest nendest põhjustest tulenevalt tuleb hagejate esimene etteheide tagasi lükata.

2) Etteheide, millega vaidlustatakse kauplemispositsioone puudutava teabevahetuse eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise põhjendatus

162 Käesoleva etteheite raames on vaidlustatud komisjoni poolt nende tegevuste kvalifitseerimine, mida on kirjeldatud vaidlustatud otsuse põhjendustes 271–276 (12. veebruari 2007. aasta arutelu), põhjendustes 286–288 (16. veebruari 2007. aasta arutelu), põhjenduses 295 (9. märtsi 2007. aasta arutelu) ja põhjendustes 296–298 (14. märtsi 2007. aasta arutelu). Kostja vastuses väidab komisjon, et arutelud kauplemispositsioonide teemal toimusid ka 13. ja 28. veebruaril ning 19. märtsil 2007.

163 Mis puudutab 13. ja 28. veebruaril ning 19. märtsil 2007 toimunud arutelusid, millele komisjon osutab, siis piisab, kui märkida, et need toimusid 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise eesmärgil või sellega seoses, ning et seetõttu on juba järeldatud, et need kujutasid endast konkurentsivastase eesmärgiga tegevust. Hagejad liiati ei vaidlusta väite käesolevas osas eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimist, mida nende puhul kasutati.

164 Analoogiline järeldus tuleb teha seoses 12. ja 16. veebruaril 2007 toimunud aruteludega, kuna juba on tuvastatud, et komisjon kvalifitseeris need õigesti eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks. Esiteks ilmneb käesoleva väite esimesest osast, et komisjon leidis õigesti, et 12. veebruari 2007. aasta arutelu kuulus 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise raamesse ja oli ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumine. Teiseks, väite käesoleva osa esimese etteheite hindamisel esitatud põhjustel asus komisjon samuti õigesti seisukohale, et 16. veebruari 2007. aasta arutelu oli ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumine osas, milles see seisnes mediaanhindade vahetamises. Seega ei ole vaja kontrollida, kas sama tegevus on eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseeritav ka muul põhjusel.

165 Seega jääb üle käsitleda vaid 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelusid.

166 Need arutelud kuuluvad konkurentsivastase tegevuse kategooriasse, mida on käsitletud vaidlustatud otsuse põhjenduse 113 punktis b, artikli 358 punktis b ja põhjenduse 392 punktis b (kauplejatevaheline teabevahetus, mis puudutas nende vastavaid euro intressimäära tuletisinstrumentidega seotud kauplemispositsioone ja riskipositsioone) ning vaidlustatud otsuse põhjendustes 113, 358 ja põhjenduse 392 punktis c (kauplejatevaheline teabevahetus seoses võimalusega ühtlustada oma kauplemispositsioonid).

167 Vaidlustatud otsuse põhjendustest 394 ja 395 nähtub, et sama põhjendusega, mida kasutati 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise ja mediaanhindadega seotud teabevahetuse puhul, põhjendatakse kauplemispositsioone puudutava teabe vahetamise kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks, see tähendab, et see asetas osalejad soodsasse teabe asümmeetria olukorda, suurendades poolte vahel läbipaistvust ning vähendades tuntavalt turule omast tavapärast ebakindlust.

168 Olgu märgitud, et vaidlustatud otsuses ei ole mõistet „kauplemispositsioon“ määratletud. Siiski nähtub eri kohtadest, kus seda mõistet otsuses on kasutatud, et väljend hõlmab kaupleja investeerimisportfelli koosseisu (*book*), riskipositsioonide taset ja suunda euro intressimäära tuletisinstrumentide turul.

169 Põhjendused, mis käsitlevad täpsemalt kauplemispositsioone, on esitatud vaidlustatud otsuse muudes lõikudes.

170 Näiteks vaidlustatud otsuse põhjenduses 390 tuletab komisjon meelde, et RBSi sõnul peab iga turutegija tehingulogi, mis seisneb ülevaates lepingutest, ning järeldas sellest, et „tehes vastastikku teatavaks oma kauplemispositsiooni, on turutegijatel võimalik tuletada oma vastavat nõudlust ja pakkumist seoses nende lepingutega, ja nad saavad seda teavet enda kasuks ära kasutada[; selle] tulemusel võivad nad kohandada oma kauplemismudeleid ja see võimaldab neil olla paremini informeeritud kui nende konkurentidest turutegijad ja muud turul tegutsejad“.

171 Komisjon väidab vaidlustatud otsuse põhjenduses 417, et „kauplemispositsioone puudutavat teabevahetust […] kasutati selle kontrollimiseks, kas poolte ärihuvid langesid kokku, enne kui nad said võtta kooskõlastatud meetmeid, et mõjutada euro intressimäära tuletisinstrumentide väärtust konkurentide kahjuks, kes kartellis ei osalenud“. Ta lisas, et „euro intressimäära tuletisinstrumentide turul, kus puudus läbipaistvus […], võimaldas sellise teabe vahetamine kartelliosalistel olla teistest turul tegutsejatest paremini informeeritud“. Samas põhjenduses toonitas komisjon veel, et „tehes üksteisele teatavaks oma kauplemispositsioonid ja seega olles võimelised kohandama oma kauplemismudeleid, võisid kartelliosalised mõjutada oma portfelli väärtust, mis omakorda mõjutas tehingutingimusi [ELTL] artikli 101 lõike 1 punkti a tähenduses ning kahjustas seeläbi euro intressimäära tuletisinstrumentide turul konkurentsi struktuuri“.

172 9. märtsi 2007. aasta vestlust, mis toimus ühe HSBC kaupleja ja ühe Deutsche Banki kaupleja vahel, on käsitletud vaidlustatud otsuse põhjenduses 295. Komisjon asus selles põhjenduses seisukohale, et vestlus puudutas oluliste ettevõtjate spetsiifilisi kauplemispositsioone ja see toimus väljaspool potentsiaalse tehingu konteksti.

173 14. märtsi 2007. aasta arutelu on käsitletud vaidlustatud otsuse põhjendustes 296–298. Nendest nähtub, et vestlus puudutas varasemaid spekuleerimisi EONIA ja 1 kuu EURIBORi vahelise intressimäära erinevusega kontekstis, kus HSBC kaupleja sai kahju, samas kui Barclaysi kaupleja sai olulist finantstulu. Lisaks selgitas Barclaysi kaupleja talle, kuidas tema arvates turg toimis ning rõhutas, et see peaks olema nii ka juuni tähtaegadega.

174 Selleks, et hinnata, kas nende arutelude kvalifitseerimine eesmärgil põhinevaks piiranguks on põhjendatud, tuleb märkida, et komisjon tuvastas, et need arutelud panustasid euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärase kujunemise moonutamisse. Lisaks, eelkõige vaidlustatud otsuse põhjenduses 417 tuvastas komisjon veel, et vestlused kauplemispositsioonide teemal mõjutasid muid tehingutingimusi ELTL artikli 101 lõike 1 punkti a tähenduses.

175 Mis puudutab seda teist kvalifikatsiooni, siis seda võib põhimõtteliselt ja eespool punktides 74–77 selgitatud põhjustel arvesse võtta vaatamata sellele, et seda ei toodud välja vaidlustatud otsuse resolutsioonis, kuid seda tingimusel, et see on õiguslikult piisavalt põhjendatud.

176 Selle kohta tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab ELTL artikliga 296 nõutav põhjendus vastama akti laadile ning sellest peab selgelt ja ühemõtteliselt ilmnema akti andnud institutsiooni arutluskäik, nii et huvitatud isikutel oleks võimalik teada saada võetud meetme põhjused ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Mis puudutab täpsemalt üksikotsuste põhjendamist, siis nende otsuse põhjendamise kohustuse eesmärk on võimaldada kohtul teostada kontrolli ja anda asjaomasele isikule küllaldast teavet selle kohta, kas otsuses on tehtud viga, mis võimaldab otsuse kehtivuse vaidlustada (vt 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 115 ja seal viidatud kohtupraktika).

177 Nagu hagejad oma menetlusdokumentides õigesti märgivad, ei võimalda vaidlustatud otsus aga kindlaks teha, millised on „mis tahes muud tehingutingimused“, mida kooskõlastati pärast kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust, milles HSBC osales. Sellest tuleneb, et põhjendus ei vasta eespool punktis 176 mainitud kohtupraktikas silmas peetud kriteeriumidele ning seda ei saa seega arvesse võtta kauplemispositsioone puudutava teabevahetuse eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise põhjendatuse kontrollimisel.

178 Seega tuleb käesoleva etteheite raames kontrollida, kas komisjon võis põhjendatult leida, et selline teabevahetus moonutas euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist.

179 Sellega seoses tuleb märkida esiteks, et konkurentidevahelisel teabevahetusel seoses nende investeerimisportfelliga või nende riskipositsioonide tasemega ei ole euro intressimäära tuletisinstrumentide turul hindade kindlaksmääramisel sama asjakohasus kui teabel, mis puudutab mediaanhindu. Nimelt, kuigi eespool punktides 139–141 esitatud põhjustel lihtsustab selline mediaanhindasid puudutav teave konkurendi poolt tuletisinstrumendi puhul pakutud fikseeritud määra kindlakstegemist ja arusaama, milline saab olema muutuv määr fikseerimispäeval, ei ole see nii kauplemispositsioone käsitleva teabevahetuse puhul, mis ei puuduta otseselt euro intressimäära tuletisinstrumentide määrasid.

180 Kui komisjonile kohtuistungil selle kohta küsimusi esitati, möönis ta ise, et kauplemispositsioone käsitleval teabevahetusel ei olnud olemuslikult sama konkurentsi piirav ulatus nagu mediaanhindasid puudutaval teabevahetusel.

181 Seda järeldust kinnitab ka vaidlustatud otsus. Sellest nähtub, et suur osa kauplemispositsioone käsitlevast teabevahetusest on pigem täiendav muule konkurentsi piiravale tegevusele, millel on tõendatud konkurentsi piirav eesmärk. Näiteks vaidlustatud otsuse põhjenduses 417 rõhutab komisjon, et „kauplemispositsioone puudutava teabevahetuse […] eesmärk oli kontrollida, kas poolte ärihuvid langesid kokku, enne kui nad said võtta kooskõlastatud meetmeid, et mõjutada euro intressimäära tuletisinstrumentide väärtust konkurentide kahjuks, kes kartellis ei osalenud“.

182 Seega suur osa kauplemispositsioone puudutavatest aruteludest, milles HSBC kauplejad osalesid, olid seotud 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimisega. Nii on see arutelude puhul Barclaysi kauplejaga, mis toimusid 12., 13. ja 28. veebruaril ning 19. märtsil 2007.

183 See ei ole nii 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelude puhul, mis ei toimunud 19. märtsi EURIBORiga manipuleerimise eesmärgil.

184 Teiseks, eespool punktides 54, 55, 59 ja 62 viidatud kohtupraktikast nähtub, et kuigi konkurentidevaheline teabevahetus võib olla konkurentsieeskirjadega vastuolus, kui see vähendab ebakindluse taset asjaomase turu toimimise suhtes või teeb selle olematuks, mille tulemusel tekib ettevõtjate vahel konkurentsipiirang, saab eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerida vaid teabevahetuse, mis on konkurentsile sedavõrd kahjulik, et selle tagajärgi ei ole vaja kontrollida. Nii on see eelkõige teabevahetuse puhul, mis võib kõrvaldada huvitatud isikute ebakindluse küsimuses, millal, mil määral ja mil viisil asjaomased ettevõtjad oma turukäitumist kohandavad.

185 Kolmandaks ja sellest tulenevalt tuleb kontrollida, kas 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelu käigus vahetatud teave vähendas ebakindluse taset turul või tegi selle olematuks selliselt, et komisjon võis sellest tuletada mõju euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärasele kujunemisele, ilma et ta oleks pidanud nende tagajärgi hindama.

186 Mis puudutab esiteks 9. märtsi 2007. aasta arutelu, siis tuleb toonitada, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 295 heidab komisjon HSBC kauplejale ette seda, et ta teavitas Deutsche Banki kauplejat oma kauplemispositsioonidest, teatades muu hulgas „ j'ai fait la patte 5 ans […] je suis flattener à des niveau[x] imbattables! et je reste short du court euro", millele HSBC kaupleja vastas „bravo bien joué". Samuti heidab ta HSBC kauplejale ette, et sama vestluse käigus kirjutas ta oma portfelli kohta „flattener euro maintenant 2-5 ans short de juin et sept 7 Euribor", mida komisjon tõlgendas nii, et see tähendab, et ta prognoosib „*spread*'i vähenemist selliste euro intressimäära tuletisinstrumentide hinna vahel, mille tähtaeg on kahe ja viie aasta vahel, ning [et HSBC kauplejal] on lühike kauplemispositsioon seoses 2007. aasta juuni ja septembri lepingutega". Veel märkis komisjon, et Deutsche Banki kaupleja vastas talle „moi j'ai pas de h8 et 2y!", mida komisjon tõlgendas nii, et see tähendab, et tal ei olnud „2008. aasta märtsi futuure ega kaheaastase tähtajaga euro intressimäära tuletisinstrumente".

187 Tõepoolest tuleb märkida, et kauplejad arutasid oma portfelli kooseisu, vahetades nii konfidentsiaalset teavet väljaspool potentsiaalse tehingu konteksti.

188 Kuid erinevalt komisjoni väidetust ei tõenda ta õiguslikult piisavalt, et see arutelu andis kauplejatele teabega seotud eelise, mis võimaldas neil kohandada sellest tulenevalt oma kauplemisstrateegiat.

189 Nimelt esiteks jääb sellest vestlusest mulje, et HSBC kaupleja hoopleb Deutsche Banki kaupleja ees hea tehinguga, mille ta tegi, ning viimane õnnitleb teda. Esitatud teave, mis ei ole ei täpne ega üksikasjalik, ei võimalda selles vestluses näha sellise strateegia selgitamist, millest teadmine ainult Deutsche Banki kaupleja poolt asetaks ta tema konkurentidega võrreldes niivõrd soodsasse olukorda, et komisjon võis sellest järeldada, et sellel vestlusel oli konkurentsi piirav eesmärk.

190 Teiseks, nagu märgivad hagejad, ilma et komisjon neile vastu räägiks, teabekillud, mille kauplejad andsid oma portfelli kohta, ei puuduta asjaomaste intressimäärade tähtaegu ega asjaomaste positsioonide ulatust.

191 Selle kohta täpsema teabe puudumisel ei saa aga järeldada, et see arutelu vähendas ebakindluse taset turul või tegi selle olematuks selliselt, et komisjon võis sellest järeldada mõju euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärasele kujunemisele, ilma et ta oleks analüüsinud nende tagajärgi.

192 Mis puudutab teiseks 14. märtsi 2007. aasta arutelu, mida on käsitletud vaidlustatud otsuse põhjendustes 296–298, siis tuleb tõesti märkida, et erinevalt eelnevast vestlusest, on kauplejate vahel vahetatud teave täpne ja selge. Barclaysi kaupleja teavitab HSBC kauplejat sellest, kuidas tulevikus saada rahalist kasu, spekuleerides 1 kuu EURIBORi ja EONIA vaheliste intressimäärade erinevusega.

193 Tuleb siiski tõdeda, et selliselt toimides ei anna Barclaysi kaupleja HSBC kauplejale mingit konfidentsiaalset teavet. Ta teeb talle teatavaks vaid oma tähelepaneku, mille kohaselt sisuliselt võib EONIA intressimäär avaldada mõju 1 kuu EURIBORi intressimäärale. Ent isegi kui HSBC kaupleja ei näi olevat kursis sellega, kuidas need kaks intressimäära teineteist vastastikku mõjutavad, on tegemist lihtsa tähelepanekuga, mida oleks võinud teha mis tahes turuvaatleja. Seega ei saa asuda seisukohale, et tema konkurendile antud selgitus vähendab ebakindluse taset turul või teeb selle olematuks selliselt, et komisjon võis sellest järeldada mõju euro intressimäära tuletisinstrumentide hinnastamiskomponentide tavapärasele kujunemisele.

194 Eeltoodut arvestades tuleb järeldada, et 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelusid eraldi või koos ei saa pidada omavaks eesmärki, mis piirab ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses konkurentsi.

195 Järelikult väidavad hagejad esimese väite teises osas õigesti, et komisjon võis konkurentsi piiravat eesmärki omavaks pidada vaid 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelusid.

2. Teine, kolmas ja neljas väide, mis puudutavad komisjoni poolt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimist

196 Teise, kolmanda ja neljanda väitega vaidlustatakse komisjoni järeldus HSBC osalemise kohta ühes ja vältavas rikkumises.

197 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumine seisneda mitte üksnes üksikus teos, vaid ka mitmes teos või koguni vältavas tegevuses, isegi kui nende tegude või vältava tegevuse üks või enam elementi võivad ka iseenesest ja iseseisvalt endast selle sätte rikkumist kujutada. Kui erinevad teod kuuluvad tervikplaani nende identse eesmärgi tõttu, mis rikub konkurentsitingimusi siseturul, siis on komisjonil õigus omistada nende tegude eest vastutus sõltuvalt osalemisest rikkumises kui tervikus (vt selle kohta 24. juuni 2015. aasta kohtuotsus Fresh Del Monte Produce *vs*. komisjon ja komisjon *vs*. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 156 ja seal viidatud kohtupraktika).

198 Ettevõtja, kes võttis osa ühest mitmeosalisest rikkumisest oma käitumisega, mis vastab konkurentsivastase eesmärgiga kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse mõistele ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses ning mille eesmärk oli aidata kaasa rikkumise toimepanemisele tervikuna, võib olla ühtlasi vastutav sama rikkumise raames teiste ettevõtjate poolt toime pandud tegude eest kogu selle aja jooksul, mil ta sellest rikkumisest osa võttis. See on nii juhul, kui on tõendatud, et kõnealune ettevõtja nõustus oma käitumisega panustama kõigi osavõtjate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik teiste ettevõtjate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma (vt selle kohta 24. juuni 2015. aasta kohtuotsus Fresh Del Monte Produce *vs*. komisjon ja komisjon *vs*. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 157 ja seal viidatud kohtupraktika).

199 Seega võib ettevõtja olla otse osalenud kõigis konkurentsivastastes tegudes, mis moodustavad ühe ja vältava rikkumise ning millisel juhul on komisjonil õigus talle süüks panna rikkumise moodustav kogu tegevus ja järelikult rikkumine kui tervik. On ka võimalik, et ettevõtja osales otse ainult osas ühe ja vältava rikkumise moodustavatest konkurentsivastastest tegevustest, kuid ta oli teadlik kogu muust teiste osalejate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma. Sel juhul on komisjonil õigus ettevõtjale süüks panna rikkumise moodustav kogu konkurentsivastane tegevus ja järelikult rikkumine kui tervik (vt 24. juuni 2015. aasta kohtuotsus Fresh Del Monte Produce *vs*. komisjon ja komisjon *vs*. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 158 ja seal viidatud kohtupraktika).

200 Seevastu kui ettevõtja on osalenud otse ühes või mitmes konkurentsivastases tegevuses, mis moodustab ühe ja vältava rikkumise, kuid ei ole tõendatud, et ta nõustus oma käitumisega panustama kõigi teiste kartellis osalejate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik kogu muust teiste ettevõtjate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma, siis võib komisjon võtta selle ettevõtja vastutusele üksnes selle tegevuse eest, milles ta otse osales ja üksnes niisuguse teiste osalejate poolt samadel eesmärkidel, mida ta järgis, kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest, mille osas on tõendatud, et ta oli sellest teadlik või võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma (vt 24. juuni 2015. aasta kohtuotsus Fresh Del Monte Produce *vs*. komisjon ja komisjon *vs*. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, punkt 159 ja seal viidatud kohtupraktika).

201 Selleks et kvalifitseerida erinevad tegevused üheks ja vältavaks rikkumiseks, tuleb kontrollida, kas need täiendavad üksteist, see tähendab, et igaüks neist on suunatud lahendama üht või mitut tavapärasest konkurentsist tulenevat tagajärge, ning kas need aitavad vastastikuse toime kaudu kaasa kõikide konkurentsivastaste tagajärgede saavutamisele, mida nende tegude elluviijad on ühe eesmärgiga tervikplaani raames kavandanud. Ühe eesmärgi mõistet puudutav tingimus seevastu eeldab, et tuleb kontrollida, ega ei esine asjaolusid, mis iseloomustavad rikkumise osadeks olevaid tegusid, mis võivad osutada sellele, et tegevusel, mille on sisuliselt toime pannud teised osalevad ettevõtjad, ei ole sama konkurentsivastane eesmärk või mõju ega kuulu seetõttu ühte tervikplaani oma identse eesmärgi poolest, mis moonutab konkurentsi siseturul (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Siemens jt *vs.* komisjon, C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:866, punktid 247 ja 248).

202 Lisaks, kuivõrd üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimise tulemusel pannakse ettevõtjale süüks osalemine konkurentsiõiguse rikkumises, tuleb meeles pidada, et konkurentsiõiguse valdkonnas on juhul, kui vaidlus toimub rikkumise toimepanemise asetleidmise üle, komisjon kohustatud tõendama tuvastatud rikkumisi ja esitama just neid tõendeid, mis õiguslikult piisavalt tõendavad rikkumise koosseisu tunnuste esinemist (vt 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

203 ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumise tuvastamiseks tuleb komisjonil esitada usutavaid, täpseid ja üksteisega kooskõlas olevaid tõendeid. Kuid komisjoni esitatud iga tõend ei pruugi vastata neile tingimustele rikkumise kõigi tunnuste osas. Piisab, kui nimetatud institutsiooni esitatud tõendite kogum, mida hinnatakse tervikuna, vastab sellele nõudele (vt 1. juuli 2010. aasta kohtuotsus Knauf Gips *vs.* komisjon, C-407/08 P, EU:C:2010:389, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

204 Kui kohtule jääb kahtlus, tõlgendatakse seda ettevõtja kasuks, kes on rikkumist tuvastava otsuse adressaat. Nimelt on süütuse presumptsioon liidu õiguse üldpõhimõte, mis on nüüd sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 48 lõikes 1 (vt 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

205 Samuti nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et süütuse presumptsiooni põhimõtet kohaldatakse menetlustes, mis on seotud ettevõtjate suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumisega ja mille lõpus võidakse määrata trahve või karistusmakseid (vt 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).

206 Käesolevas asjas, nagu juba toonitatud eespool punktis 70, kvalifitseeris komisjon üheks ja vältavaks rikkumiseks kolm tegevuse rühma vastavalt sellele, kas need puudutavad, esiteks, EURIBORi pakkumustega manipuleerimist (põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt a: teabevahetus, mis puudutas nende soovitud EURIBORi intressimäära taset; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt d: teabevahetus, mis puudutas EURIBORi pakkumuste ühtlustamise võimalust; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt e: asjaomase kaupleja kontaktivõtt tema panga vastutava EURIBORi pakkumuste esitajaga; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt f: kokkulepped, et anda aru EURIBORi pakkumuste mõjutamise katsetest), teiseks euro intressimäära tuletisinstrumente puudutavas osas kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust (põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt b: vastavaid kauplemispositsioone ja riskipositsioone käsitlev teabevahetus; põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt c: teabevahetus, mis puudutas kauplemispositsioonide ühtlustamise võimalust), ning kolmandaks teabevahetust seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta (põhjendused 113, 358, põhjenduse 392 punkt g).

207 Põhjendused, mis esitati vaidlustatud otsuses rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimise põhjendamiseks, on välja toodud vaidlustatud otsuse põhjendustes 442–492 ja need on kokkuvõtvalt esitatud eespool punktis 19. Komisjon tuvastas ühe majandusliku eesmärgi olemasolu

(põhjendused 444–450), leidis, et eri tegevused kuulusid ühtsesse tegevusskeemi (põhjendused 451–456) ning et asjaomaste pankade kauplejad olid teadlikud või oleksid pidanud olema teadlikud kartelli kui terviku ulatusest ja põhitunnustest (põhjendused 457–483).

208 Nagu nähtub eespool punktides 197 ja 198 viidatud kohtupraktikast, on ettevõtja ühes ja vältavas rikkumises osalemise tuvastamiseks määravad kolm elementi. Esimene puudutab ühe ja vältava rikkumise olemasolu ennast. Eri tegevused peavad kuuluma tervikplaani, millel on üks eesmärk. Teine ja kolmas element puudutavad ühe ja vältava rikkumise süükspanemist ettevõtjale. Ühelt poolt peab ettevõtjal olema soov panustada oma tegevusega kõikide osalejate ühistesse eesmärkidesse. Teiselt poolt peab ta olema teadlik teiste ettevõtjate poolt samade eesmärkide saavutamiseks kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest või peab tal olema võimalik seda mõistlikult ette näha ja ta oli valmis seda riski kandma. Nende kolme elemendi olemasolu on vaidlustatud vastavalt hagejate teises, kolmandas ja neljandas väites.

a) Teine väide, milles vaidlustatakse sellise tervikplaani olemasolu, millel on üks eesmärk

209 Teises väites vaidlevad hagejad vastu sellise tervikplaani olemasolule, millel on üks eesmärk, ning järeldavad sellest, et komisjoni kvalifitseeris vääralt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks.

210 Vaidlustatud otsuse asjakohased põhjendused sisalduvad vaidlustatud otsuse põhjendustes 444–456 pealkirja „Üks majanduslik eesmärk“ ja „Ühtne tegevusskeem“ all ning need on kokkuvõtvalt esitatud eespool punktis 19.

211 Hagejate teise väite argumendid saab jagada kahte ossa vastavalt sellele, kas need puudutavad sisuliselt rikkumise ühte eesmärki või tervikplaani olemasolu.

1) Esimene väiteosa, mis puudutab rikkumise ühte eesmärki

212 Hagejate arvates ei saa kauplejatevahelistel aruteludel, mis puudutavad küsimusi, mis ei ole seotud viiteintressimäärade manipuleerimisega, olla sama üks eesmärk nagu nende määrade manipuleerimist käsitlevatel aruteludel.

213 Komisjon leiab, et kogu kõnealuse tegevuse saab seostada tema tuvastatud ühe eesmärgiga.

214 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 445 on komisjoni tuvastatud ühte eesmärki kirjeldatud kui „nende rahavoogude [vähendamine, mida kartelliosalised] peavad maksma (või nende [suurendamine], mida nad saavad) ning järelikult nende portfellis olevate euro intressimäära tuletisinstrumentide väärtuse [suurendamine] nende euro intressimäära tuletisinstrumentide vastaspoolte kahjuks“.

215 Nagu selgitatud eespool punktis 100, tulenevad euro intressimäära tuletisinstrumendiga seotud rahavood lepingu fikseeritud määra, see tähendab poolte vahel kokku lepitud määra, ning viiteintressimäärast sõltuva muutuva määra erinevusest.

216 Kõigepealt olgu märgitud, et ühe eesmärgi mõistet ei saa määratleda üldise viitega konkurentsi moonutamisele konkreetses sektoris, sest konkurentsi kahjustamine kujutab nii eesmärgi kui tagajärjena endast iga sellise tegevuse olemuslikku osa, mis kuulub ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse. Ühe eesmärgi mõiste sellise määratlemise puhul on oht, et see võtab ühe ja vältava rikkumise mõistelt osa selle tähendusest, kuna selle tagajärjel tuleks mitut ühte majandussektorit puudutavat tegevust, mis on ELTL artikli 101 lõikega 1 keelatud, süstemaatiliselt käsitleda asjaoludena, mis moodustavad ühe rikkumise (12. detsembri 2007. aasta kohtuotsus BASF ja UCB *vs.* komisjon, T-101/05 ja T-111/05, EU:T:2007:380, punkt 180, 28. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Amann & Söhne ja Cousin Filterie *vs.* komisjon, T-446/05, EU:T:2010:165, punkt 92, 30. novembri 2011. aasta kohtuotsus Quinn Barlo jt *vs.* komisjon, T-208/06, EU:T:2011:701, punkt 149).

217 Sellest tuleneb vältimatult, et komisjoni tuvastatud ühe eesmärgi alla saavad kuuluda üksnes need konkurentsipiirangud, mille puhul on tõendatud, et nende eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud intressimäära või muutuva intressimäära tavapärast kujunemist. Nimelt oleks eespool punktis 216 viidatud kohtupraktikaga vastuolus see, kui selle eesmärgi alla arvata konkurentsi piirav tegevus, millel ei ole piisavalt tihedat seost nende intressimäärade kehtestamisega.

218 Järelikult tuleb kontrollida, kas komisjoni välja toodud kolm tegevuste kategooriat, millele on osutatud eespool punktides 70 ja 206, võib siduda selle ühe eesmärgiga. Sellega seoses tuleb eristada ühelt poolt EURIBORi pakkumustega manipuleerimist puudutavat tegevust ning teiselt poolt euro intressimäära tuletisinstrumentide kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust ja teabevahetust seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta.

219 Mis puudutab esiteks EURIBORi pakkumustega manipuleerimisi, siis kuna euro intressimäära tuletisinstrumendi muutuv intressimäär põhineb otseselt viiteintressimääral, on nendel tingimata komisjoni poolt kindlaks tehtud üks eesmärk.

220 HSBC puhul võib seega ilma probleemideta selle eesmärgi alla arvata 12., 13. ja 28. veebruari ning 19. märtsi 2007. aasta arutelud, mida on käsitletud eespool punktides 85, 163 ja 164 ja mis on osa 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest.

221 Repliigis väidavad hagejad sisuliselt, et komisjon ei ole tõendanud, et eri tähtpäevaga viiteintressimäärasid puudutavad manipuleerimised olid omavahel piisavalt seotud, et olla osa samast ühest rikkumisest.

222 Siinkohal tuleb märkida, et komisjon leidis, et HSBC osales 27. märtsi 2007. aasta arutelus, mida on kirjeldatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 339 ja mille käigus Barclaysi kaupleja käsitles viiteintressimäärade manipuleerimise võimalust tulevikus. Selle arutelu tõttu, mille konkurentsivastast eesmärki hagejad ei vaidlusta, määrati rikkumisperioodi lõppkuupäevaks hagejate puhul 27. märts 2007.

223 Kuigi hagejate kriitika on esitatud lakooniliselt ja alles repliigi staadiumis, võib Üldkohus seda siiski analüüsida. Esiteks on Üldkohtul võimalik mõista selle kriitika tähendust ning teiseks on see hagiavalduses juba esitatud argumentide pelk täiendus, mitte menetluse käigus uue väite esitamine, mis on kodukorra artikli 84 lõikega 1 keelatud. Nimelt on see kriitika hagiavaldusega piisavalt tihedalt seotud, et seda pidada kohtumenetluse raames toimuva arutluse normaalsest arengust tulenevaks (vt selle kohta 20. novembri 2017. aasta kohtuotsus Petrov jt *vs.* parlament, T-452/15, EU:T:2017:822, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

224 Mis puudutab selle kriitika põhjendatust, siis tuleb toonitada, et kuigi eespool punktis 216 viidatud kohtupraktika takistab komisjonil kasutada ühe rikkumise niivõrd ulatuslikku määratlust, et see sarnaneks üldise viitega konkurentsimoonutusele teatud sektoris, oleks ühe rikkumise mõiste loogikaga vastuolus panna komisjonile selle ühe eesmärgi määratlemisel niivõrd täpne kohustus, et see takistaks tegelikult hõlmamast sama rikkumise alla erinevaid tegevusi.

225 Seega tuleb järeldada, et viiteintressimäärade erinevad manipuleerimised võivad kuuluda ühe eesmärgi alla.

226 Mis puudutab teiseks kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust ja teabevahetust seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta, siis tuleb kõigepealt märkida, et küsimus on siinkohal ainult teabevahetuses, mis ei toimunud viiteintressimääradega manipuleerimise eesmärgil või koos sellega.

227 Nimelt, kauplejatevahelised arutelud, mis toimusid viiteintressimääradega manipuleerimise eesmärgil või koos sellega, kuuluvad eespool punktides 219–225 esitatud põhjustel rikkumise ühe eesmärgi alla. See on nii HSBC puhul eespool punktides 181 ja 182 esitatud põhjustel kauplemispositsioone puudutavate arutelude puhul, milles tema kauplejad osalesid 12., 13., ja 28. veebruaril ning 19. märtsil 2007.

228 Erinevalt sellest, mida näivad väitvat hagejad, ei saa algusest peale välistada, et kauplemispositsioone käsitlev teabevahetus ja teabevahetus seoses avalikult mitte kättesaadava üksikasjaliku teabega euro intressimäära tuletisinstrumentide kavandatavate hindade ja hinnastrateegia kohta, isegi kui need ei toimunud viiteintressimääradega manipuleerimise eesmärgil või koos sellega, võivad kuuluda komisjoni tuvastatud ühe eesmärgi alla. Kuid eespool punktides 216 ja 217 esitatud põhjustele on selle välistamine võimalik vaid tingimusel, et komisjon on tõendanud, et nende teabevahetuste eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud intressimäära või muutuva intressimäära tavapärast kujunemist. Mis puudutab HSBCd, siis nähtub eespool punktidest 139–161, et see oli nii 14. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelude puhul, milles tema kauplejad osalesid.

229 Eeltoodut arvestades tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

2) Teine väiteosa, milles vaieldakse vastu tervikplaani olemasolule

230 Hagejad vaidlustavad sisuliselt komisjoni kinnituse, mille kohaselt kuulusid erinevad salajased tegevused tervikplaani, mille eesmärk oli oma panga praegused ja tulevased kauplemispositsioonid paremaks muuta, kuna üldise plaani kohta ei ole mingit tõendit. Sellega seoses väidavad nad sisuliselt, et põhjendus, mille kohaselt olid need tegevused toime pandud „stabiilse isikute rühma“ poolt, ei ole kohaldatav HSBC suhtes. Lisaks, viide saladusele vaidlustatud otsuses ei saa tõendada olemuselt väga erinevate tegevuste ühte majanduslikku eesmärki. Samuti väidavad nad, et komisjoni kinnitused, mille kohaselt oli aruteludel „sama või peaaegu sama sisu“ või nende esemeks olid „alati sama liiki tehingud“, on vähemalt HSBC puhul faktiliselt väärad.

231 Komisjon väidab sisuliselt, et ta tõendas vaidlustatud otsuses õiguslikult piisavalt tervikplaani olemasolu.

232 Vaidlustatud otsuses tugines komisjon sisuliselt tervikplaani olemasolu küsimuses vaidlustatud otsuse põhjenduses 446 asjaolule, et pooled liitusid selgelt ühise strateegiaga, mis piiras nende individuaalset äritegevust, kehtestades nende vastastikuse tegevuse või tegevusetuse jooned turul, asendades nii omavahelise konkurentsi koostööga teiste turul tegutsejate kahjuks. Samuti rõhutas ta põhjenduses 451, et kartelli „juhtisid ja hoidsid alal“ stabiilne isikute rühm, ning põhjenduses 452, et pooled järgisid oma konkurentsivastases tegevuses väga sarnast skeemi. Sellega seoses täheldas ta põhjendustes 452–456, et pankadevaheline suhtlus toimus tihti paralleelselt või ajaliselt väga lähestikku, et kasutatud väljendusviis tõendas, et suhtluses osalesid üldjuhul kartellis osalevad isikud, et pooled võtsid suhtluse varjamiseks ettevaatusabinõusid ja et erinev suhtlus oli identse või osaliselt identse sisuga.

233 Erinevate põhjenduste hulgas, mille komisjon vaidlustatud otsuses esile tõi, täheldab Üldkohus, et keskne asjaolu, mis võib tõendada tervikplaani olemasolu, seisneb vaidlustatud otsuse põhjenduses 451 selle mainimises, et kartelli juhtis ja hoidis alal stabiilne isikute rühm.

234 Nimelt, muud vaidlustatud otsuses esitatud põhjendused, mis on kokku võetud eespool punktis 232, näiteks kauplejate konkurentsivastase tegevuse sarnasus turul, selle sagedus või kauplejate tahe hoida oma tegevus salajas, kuigi need võivad kinnitada muljet, et oli olemas tervikplaan, ei tõenda iseenesest suurema tõendusjõuga asjaolude puudumisel sellise plaani olemasolu.

235 Järelikult saab tervikplaani olemasolu, mis põhjendab üheks rikkumiseks kvalifitseerimist, tuvastada ainult niivõrd, kuivõrd neid erinevaid tegevusi võib vaadelda sama isikute rühma poolt juhituna või kontrollituna.

236 Sellega seoses tuleb märkida, et hagejad ei vaidle vastu selle põhjenduse paikapidavusele, mille kohaselt kartelli juhtis ja hoidis alal stabiilne isikute rühm, vaid nad väidavad pigem, et ükski HSBC kaupleja sellesse ei kuulunud. Tuleb tõdeda, et need argumendid ei puuduta komisjoni tuvastatud üheks rikkumiseks kvalifitseerimise põhjendatust, vaid pigem rikkumise HSBC-le süüks pandavust, mida analüüsitakse neljanda väite raames.

237 Selle reservatsiooniga tuleb väite teine osa ja seega teine väide tervikuna tagasi lükata.

b) Neljas väide, milles vaieldakse vastu, et HSBC oli teadlik teiste osaliste toimepandud rikkumisest

238 Hagejad heidavad komisjonile ette seda, et ta järeldas, et HSBC oli või oleks pidanud olema teadlik teiste pankade väidetavatest rikkumistest. Nad väidavad, et ei vaidlustatud otsuse põhjendused, mis puudutasid kõiki panku, ega need, mis puudutasid HSBCd, ei võimalda tõendada, et HSBC oli või oleks pidanud olema teadlik kogu kartelli üldisest ulatusest ja põhitunnustest.

239 Hagejad väidavad eeskätt, et 12. veebruari 2007. aasta arutelust saab järeldada üksnes seda, et HSBC kauplejal oli ligikaudne ettekujutus üldisest plaanist manipuleerida 19. märtsi 2007. aasta 3 kuu EURIBORiga, ilma et ta oleks siiski teadnud, millised pangad osalesid, ning vaidlevad vastu, et Barclaysi kaupleja teavitas HSBC kauplejat selgelt teiste pankade osalemisest manipuleerimises või et viimane oli sellest täielikult teadlik. Igal juhul ei tähenda teiste pankade osalemisest 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimises võimalik teadmine seda, et oldi teadlik sellisest suurema ulatusega suhtluste seeriast muude pankade vahel, mis toimusid pikema aja jooksul. Lisaks, vaidlustatud otsuse põhjenduses 491 välja toodud asjaolu, et Barclaysi kaupleja mainis 27. märtsil 2007 HSBC kauplejale tulevikus 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise kordamist, ei oma tähtsust üldise kartelli seisukohast 12. veebruarist kuni 26. märtsini 2007.

240 Komisjon väidab kõigepealt, et Barclaysiga toimunud suhtlemise teel osales HSBC kõikides ühe ja vältava rikkumise moodustavates konkurentsivastastes tegevustes ning et see on piisav, et ta saaks talle omistada vastutuse kõikide nende tegevuste eest.

241 Komisjon väidab, et ta siiski tõendas, et HSBC oli teadlik teiste ettevõtjate rikkumistest või võis neid mõistlikult ette näha. Ta viitab sellega seoses HSBC ja Barclaysi 12. veebruari ning 7. ja 19. märtsi 2007. aasta teabevahetuse sisule. Komisjon lükkab tagasi hagejate argumendi, mille kohaselt ei tähenda see, et HSBC oli teadlik 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest, et ta oli teadlik muust konkurentsivastasest tegevusest.

242 Vaidlustatud otsuse põhjendused, mis puudutavad rikkumistest teadmist, on esitatud vaidlustatud otsuse põhjendustes 457–465, mis hõlmavad kõikide pankade ühiseid põhjuseid, ning otsuse põhjendustes 471–476, mis hõlmavad üksnes HSBCga seotud põhjuseid.

243 Mis puudutab kõikide pankade ühiseid põhjuseid, siis põhinevad need vaidlustatud otsuse põhjenduses 457 mainitud eeldusel, et konkurentsivastases teabevahetuses osalevad kauplejad olid kvalifitseeritud spetsialistid ning nad olid teadlikud või oleksid pidanud olema teadlikud kartelli kui terviku ulatusest ja põhitunnustest. Sellega seoses viitas komisjon esiteks põhjenduses 458 väga erilisele kontekstile, kus kauplejad tegutsevad ja mida iseloomustab kahepoolne suhtlus, mis salvestatakse ja mida kontrollitakse. Teiseks toonitas ta põhjenduses 459, et kokkulepetega seotud kauplejad teadsid, et teiste pankade kauplejad olid valmis osalema samasuguses salajases tegevuses, mis puudutas hinnastamiskomponente ja muid euro intressimäära tuletisinstrumentidega kauplemise tingimusi.

Kolmandaks väitis ta vaidlustatud otsuse põhjendustes 460–461, et tõendid kinnitavad üldist laialdast teadmist sellest, et EURIBORi intressimäärade kindlaksmääramise protsess on deklaratiivne, ning järelikult sellest, et paneeli kuuluvate pankade pakkumuste esitamistega võidakse seda moonutada. Neljandaks tõi ta põhjenduses 463 esile asjaolu, et iga asjassepuutuv pank tegutses asjaomasel turul juba mitu aastat ja et kauplejad ei väljendanud üllatust, kui neil paluti tegutseda kooskõlastatult. Ta järeldas nende asjaolude koosmõjust põhjendustes 462 ja 464 sisuliselt, et kahepoolses suhtluses osalenud kauplejad olid teadlikud või oleksid pidanud olema teadlikud, et oli tõenäoline, et mitu panka on seotud salajastes kokkulepetega, isegi kui seda teavet neile sõnaselgelt teatavaks ei tehtud. Komisjon rõhutas põhjenduses 465 veel, et kauplejate tegevus oli allutatud ulatuslikule salvestamisele ja järelevalvele, mistõttu tuleb asuda seisukohale, et nende juhtkond oli teadlik või oleks pidanud olema teadlik salajase skeemi põhitunnustest ja oma töötajate seotusest sellega. Ta lisas, et ta pidi arvesse võtma kokkulepete varjamiseks kauplejate võetud ettevaatusabinõusid.

244 Mis puudutab üksnes HSBCga seotud põhjusi, siis esiteks tõi komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 471 välja, et alates 12. veebruarist 2007, ajast, mil HSBC hakkas rikkumises osalema, selgitas Barclaysi kaupleja talle 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise plaani viisil, mis eeldas teiste pankade osalemist. Teiseks rõhutas ta põhjenduses 472, et HSBC kaupleja oli kursis väga tihedate sidemetega, mis ühendasid Barclaysi kauplejat JP Morgani, Société générale'i ja Deutsche Banki kauplejatega. Kolmandaks märkis ta põhjenduses 472, et Deutsche Banki ja Barclaysi kauplejad pidasid HSBC kauplejat kartelli jaoks usaldusväärseks partneriks. Ta järeldas sellest põhjenduses 473, et HSBC kauplejad teadsid või vähemalt oleksid pidanud teadma, et nende arutelud Barclaysiga olid osa konkurentsivastaste kontaktide võrgustikust, mis hõlmas vähemalt Barclaysi, Deutsche Banki, Société générale'i HSBCd ja ühte või mitut muud panka, mida ei ole nimetatud ja mis panustasid konkurentsivastastesse tagajärgedesse, mida 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisega sooviti saavutada. Veel lisas ta põhjendustes 475 ja 476, et arvestades lühikest perioodi, mille jooksul HSBC osales salajases suhtluses, oli tema osalemine plaanis pidev.

245 Kõigepealt tuleb rõhutada, et eespool punktis 240 ära toodud komisjoni argumendiga, mille kohaselt on see, et HSBC osales kõikides kõnealustes konkurentsivastastes tegevustes, piisav, et ta saaks talle omistada vastutuse kõikide tegevuste eest, ei saa nõustuda.

246 Sellega seoses tuleb märkida, et vähemalt HSBC osas toimus etteheidetud konkurentsivastane tegevus kahepoolsete arutelude raames. Seega asjaolu, et arutelud, milles HSBC osales, oleksid võinud kuuluda igasse vaidlustatud otsuse põhjendustes 113, 358, 392 osutatud kategooriasse, kui eeldada, et see on tõendatud, ei saa olla iseenesest piisav, et omistada HSBC-le vastutus nende pankade rikkumise eest, kellega ta otseselt ei suhelnud. Eespool punktis 198 viidatud kohtupraktikast nähtub, et komisjoni ülesanne oli tõendada, et HSBC oli teadlik teiste ettevõtjate poolt samadel eesmärkidel kavandatavast või ellu viidud õigusvastasest tegevusest või et ta võis seda mõistlikult ette näha.

247 Sellega seoses tuleb eristada ühelt poolt 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist ja selle kordamise võimalikkust ning teiselt poolt muid tegevusi, mille komisjon ühe rikkumisena arvesse võttis.

1) HSBC teadmine teiste pankade osalemisest 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimises ja selle võimalik kordamine

248 HSBC osales 12. veebruarist kui 19. märtsini 2007 eespool punktides 85–90 kirjeldatud manipuleerimises, mille eesmärk oli saada kasu 19. märtsi 2007. aasta 3 kuu EURIBORi madalatest pakkumustest. Lisaks, ühes 19. märtsi 2007. aasta vestluses, mis toimus HSBC ühe kaupleja ja Barclaysi kaupleja vahel ja mida on mainitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 329, mainiti selle manipuleerimise kordamise võimalust. Seda kordamist käsitles Barclaysi kaupleja uuesti ühe teise HSBC kauplejaga 27. märtsi 2007. aasta vestluses, mida on mainitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 339.

249 Tuleb tõdeda, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise kohta on komisjonil otseseid tõendeid, mis kinnitavad, et HSBC oli teadlik oma osalemisest ühes ja vältavas rikkumises koos teiste pankadega.

250 Nimelt viitab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 471 õigesti 12. veebruari 2007. aasta vestlusele kui märgile sellest, et HSBC oli teadlik teiste pankade osalemisest.

251 Sellest vestlusest ilmneb, et Barclaysi kaupleja viib vestluse kasule, mida võib saada kahe tuletisinstrumendi – 3 kuu EURIBORiga seotud futuuride ja EONIAga seotud *swap*'ide vahelise *spread*'iga manipuleerimisest 19. märtsil 2007.

252 Esiteks nähtub sellest arutelust, et Barclaysi kaupleja teeb selle käigus HSBC kauplejale teatavaks kavandatava manipuleerimise tervikplaani: see tähendab 3 kuu EURIBORiga seotud futuuride ostja-positsioonide järk-järguline suurendamine ning seejärel kooskõlastatud tegevus, et seda määra 19. märtsil 2007 vähendada.

253 Sellega seoses, erinevalt hagejate väidetust, näitab hilisem, 13. veebruari 2007. aasta vestlus, mille käigus HSBC kaupleja rõhutab, et Barclaysi kaupleja käitumine ei ole kooskõlas eelmisel päeval mainitud plaaniga, et sellest, kuidas manipuleerimine peab toimuma, saadi hästi aru. Nimelt leiab HSBC kaupleja olevat kahtlane, et Barclaysi käitumine ei vasta kindlaksmääratud strateegiale. Kuigi Barclaysi vastus („je clean juste quelque truc") ei näi teda kuidagi veenvat („mouai"), on see, et HSBC kaupleja toob esile Barclaysi käitumise, mis tundub olevat vastuolus kavandatud manipuleerimisega, siiski märk sellest, et ta seda hästi mõistis.

254 Teiseks, Barclaysi kaupleja toonitas 12. veebruari 2007. aasta vestluses, et manipuleerimises osalevad muud pangad, kuigi ta ei soovinud avalikustada, kes need on. Sellest ilmneb, et HSBC kaupleja oli täiesti teadlik, et muud pangad manipuleerimises osalesid.

255 Kuigi Barclaysi kaupleja ei avalikustanud, kes need on, oli HSBC kaupleja pärast seda vestlust teadlik sellest, et teatud arv pankasid vähendasid kooskõlastatud tegevusega 19. märtsi 2007. aasta EURIBORi määra. Seega tuleb järeldada, et HSBC oli teadlik teiste ettevõtjate poolt samade eesmärkide saavutamiseks kavandatavast või ellu viidud ebaseaduslikust tegevusest eespool punktis 198 viidatud kohtupraktika tähenduses.

256 Seda järeldust tuleb laiendada ka aruteludele, mis puudutasid selle manipuleerimise kordumise võimalust ja mis toimusid 19. ja 27. märtsil 2007. Nimelt võisid nendes aruteludes osalenud HSBC kauplejad mõistlikult ette näha, et selline kordus toimuks sarnasel viisil ja seega koos teiste pankadega.

257 Lisaks tuleb järeldada, et HSBC osalemine selles ühes rikkumises vältas 12. kuni 27. märtsini 2007.

258 Selles suhtes nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et õiguskindluse põhimõte nõuab, et kui puuduvad tõendid, mis otseselt tõendaksid rikkumise kestust, esitab komisjon vähemalt tõendid, mis puudutavad ajaliselt piisavalt lähestikku asetleidnud asjaolusid, nii et võib mõistlikult tuvastada, et see rikkumine vältas katkematult kahe täpse kuupäeva vahel (vt 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus FSL jt *vs.* komisjon, T-655/11, EU:T:2015:383, punkt 482 ja seal viidatud kohtupraktika).

259 Kuigi ajavahemik, mis lahutab rikkumise kahte ilmingut, on asjakohane kriteerium, et tuvastada rikkumise vältavus, ei saa siiski ainult abstraktselt uurida küsimust, kas nimetatud periood on või ei ole piisavalt pikk, et seda saaks pidada rikkumise katkemiseks. Vastupidi, seda tuleb hinnata kõnealuse kartellikokkuleppe toimimise kontekstis (vt 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus FSL jt *vs.* komisjon, T-655/11, EU:T:2015:383, punkt 483 ja seal viidatud kohtupraktika).

260 On tõsi, et kõnealuse rikkumise toimimise konteksti arvestades tuleb arvesse võtta EURIBORi intressimäärade kindlaksmääramist iga päev. Sellest tuleneb vastuvaidlematult, et nende määradega manipuleerimise mõju on ajaliselt piiratud ja manipuleerida tuleb selle mõju jätkumiseks korduvalt (vt selle kohta 10. novembri 2017. aasta kohtuotsus Icap jt *vs.* komisjon, T-180/15, EU:T:2017:795, punkt 222).

261 Samuti tuleb meeles pidada, et juhul, kui keelatud kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse jätkamine nõuab teatud konkreetsete positiivsete meetmete võtmist, ei saa komisjon eeldada keelatud kokkuleppe jätkamist, kui tal puuduvad tõendid nende meetmete võtmise kohta (vt 10. novembri 2017. aasta kohtuotsus Icap jt *vs.* komisjon, T-180/15, EU:T:2017:795, punkt 223 ja seal viidatud kohtupraktika).

262 Käesolevas asjas tuleb siiski märkida, et 19. märtsil 2007 HSBC mitte ainult ei osalenud selleks kuupäevaks planeeritud manipuleerimises, olles teadlik teiste pankade osalemisest, vaid arutas nende kauplejate vahendusel Barclaysiga ka manipuleerimise kordamise võimalust, kusjuures seda arutelu jätkas üks teine HSBC kaupleja 27. märtsil 2007. Seega võib järeldada, et võeti konkreetseid positiivseid meetmeid eespool punktis 261 viidatud kohtupraktika tähenduses.

2) HSBC teadmine muude pankade osalemisest muudes ühe rikkumise moodustavates tegevustes

263 Siin on küsimuse all see, kas komisjonil oli õigus panna HSBC-le osalemise tõttu ühes ja vältavas rikkumises süüks teiste ajaomaste pankade kõik tegevused.

264 Eespool punktides 198 ja 199 viidatud kohtupraktikast nähtub, et komisjon võis tõendada, et HSBC oli teadlik muudest rikkumistest, või seda, et HSBC võis neid mõistlikult ette nähta. Samuti eespool punktis 203 viidatud kohtupraktika kohaselt võib komisjon tugineda kaudsete tõendite kogumile.

265 Samast kohtupraktikast ilmneb siiski, et see kaudsete tõendite kogum, mida hinnatakse tervikuna, peab vastama usutavatele, täpsetele ja üksteisega kooskõlas olevatele tõenditele. Lisaks, eespool punktis 204 viidatud kohtupraktika kohaselt tähendab süütuse presumptsioon, et kohtuniku kahtlust tuleb tõlgendada rikkumise tuvastamise otsuse adressaadiks oleva ettevõtja kasuks.

266 Esimesena tuleb tõdeda, et hagejad väidavad sisuliselt õigesti, et komisjon ei tõendanud vaidlustatud otsuses õiguslikult piisavalt, et HSBC oli teadlik või oleks pidanud olema teadlik tervikplaani olemasolust, millel on üks eesmärk, mis põhjendaks talle kõikide ühe eesmärgi alla kuuluvate tegevuste süükspanemist olenemata sellest, kas ta osales neis otseselt või mitte.

267 Nimelt eespool punktides 233–235 esitatud põhjustel tuleb märkida, et keskne element, mis võimaldab põhjendada sellise tervikplaani olemasolu, on see, et tuvastatud ühe rikkumise all silmas peetud erinevaid tegevusi juhtis või kontrollis sama isikute rühm.

268 Hagejad aga toonitavad õigesti, et ükski HSBC kaupleja sellesse isikute rühma ei kuulunud. Vastupidi, vaidlustatud otsusest nähtub, et HSBC kauplejad said Barclaysi kauplejalt vaid väga killustatud teavet, mis oli piiratud teabega, mis oli rangelt vajalik tema osalemiseks üksnes 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimises ja seejärel selle kordamiseks.

269 Seega ei saa järeldada, et HSBC kauplejad oleksid ise pidanud ekstrapoleerima teabekildudest, mis neile edastati konkreetse tegevuse raames – nimelt 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine –, et kauplejate stabiilne rühm, kelle isikuid neile ei avaldatud, osalesid muus konkurentsi piiravas tegevuses euro intressimäära tuletisinstrumentide turul.

270 Teisena ja analoogsetel põhjustel ei võimalda vaidlustatud otsuse põhjendused, mis on kokku võetud eespool punktides 242–244, tõendada, et HSBC oli teadlik teiste ettevõtjate rikkumistest või oleks võinud neid mõistlikult ette näha.

271 Nimelt, välja arvatud komisjoni viide asjaolule, et Barclaysi kaupleja selgitas HSBC kauplejale 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise plaani selliselt, et see eeldas teiste pankade osalemist, tuleb tõdeda, et muude komisjoni esitatud tõendite aluseks on tegelikult eeldus, et HSBC kauplejad oleksid pidanud tuletama asjaolust, et euro intressimäära tuletisinstrumentide turul tegutsevate muude pankade kauplejad tundsid üksteist, et nad panid toime muud konkurentsi piiravat tegevust, mis võis mõjutada euro intressimäära tuletisinstrumentidest tekkivaid rahavoogusid.

272 Tuleb tõdeda, et sellisele eeldusele ei saa tugineda, eiramata eespool punktis 203 viidatud kohtupraktikat.

273 Eeltoodut arvestades tuleb järeldada, et HSBC osalemise ühes ja vältavas rikkumises sai tuvastada ainult, esiteks, seoses tema enda tegevusega rikkumises ning teiseks seoses teiste pankade tegevusega, mis oli osa 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest ja selle võimalikust kordamisest.

274 Komisjon eksis seega, kui pani HSBC-le süüks muud tegevused peale nende, mis on välja toodud eespool punktis 273.

c) Kolmas väide, mis puudutab HSBC soovi osaleda ühes ja vältavas rikkumises

275 Kolmandas väites kinnitavad hagejad sisuliselt, et eespool punktis 198 viidatud kohtupraktikas toodud tingimus, mille kohaselt peab ettevõtja soovima oma tegevusega panustada kõikide osalejate ühistesse eesmärkidesse, ei ole nende puhul täidetud.

276 Selles kontekstis väidavad nad sisuliselt, et HSBC ei saanud olla teadlik, et ta osales ühes rikkumises, arvestades talle ette heidetud tegevuse mitmekesisust. Hagejad toovad esile ka asjaolu, et HSBC osales rikkumises peamistest osalejatest erinevalt ja teisejärguliselt.

277 Komisjon palub selle väite tagasi lükata.

278 Arvestades neljanda väite kohta tehtud Üldkohtu järeldust, nagu see on esitatud eespool punktist 274, piisab, kui käesolevat väidet analüüsida seoses 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise ja selle kordamisega.

279 Kuid nende puhul ilmneb komisjoni esitatud tõenditest selgelt soov osaleda ühes rikkumises. Mis puudutab konkreetselt 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist, siis kuigi on tõsi, et HSBC kauplejal näis olevat kahtlusi manipuleerimise toimimise suhtes – nagu sellest annavad tunnistust 13. veebruari 2007. aasta arutelu ja kahetsus, mis tal hiljem oli, et ta ei kavandanud 3 kuu EURIBORiga seotud futuuride osas suuremat ostja-positsiooni –, osales ta siiski koos teiste pankade kauplejatega 19. märtsi 2007. aasta 3 kuu EURIBORi intressimäärade vähendamises, öeldes oma panga pakkumuste esitajale, et ta esitaks sel päeval madalad pakkumused; seda ka tehti.

280 Seetõttu tuleb kolmas väide tagasi lükata.

3. Viies väide, et haldusmenetluse käigus on rikutud õigusnormi ja olulist menetlusnormi

281 Hagejad väidavad, et kokkuleppeotsuses otsustati HSBC vastutus ette ära ja rikuti pöördumatult nende õigust olla ära kuulatud. Nad järeldavad sellest, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada, kuna rikutud on ühelt poolt süütuse presumptsiooni põhimõtet ning teiselt poolt hea halduse põhimõtet ja kaitseõiguste tagamise põhimõtet. Nad viitavad ka volinik Almunia avaldustele, mis puudutavad euro intressimäära tuletisinstrumente käsitleva uurimise tulemusi ja mis on varasemad vaidlustatud otsuse vastuvõtmisest. Nad toonitavad samuti, et neil ei ole olnud võimalust esitada oma märkusi vastuväiteteatise kohta, mis saadeti isikutele, kes otsustasid kokkuleppe sõlmida.

282 Komisjon palub käesoleva väite tagasi lükata.

283 Mis puudutab etteheidet, mille kohaselt tehti kokkuleppeotsus süütuse presumptsiooni põhimõtet rikkudes, siis tuleb meeles pidada, et see põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte, mis nüüd on kirjas põhiõiguste harta artikli 48 lõikes 1 ja mida kohaldatakse menetlustes, mis on seotud ettevõtjate suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumisega ja mille lõpus võidakse määrata trahve või karistusmakseid (vt 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punktid 72 ja 73 ja seal viidatud kohtupraktika).

284 Süütuse presumptsiooni põhimõte tähendab, et süüdistatava süütust eeldatakse seni, kuni tema süü on õiguspäraselt tuvastatud. Selle põhimõttega on seega vastuolus rikkumises süüdistatava isiku vastutuse mis tahes formaalne tuvastamine või sellele isegi vihjamine menetlust lõpetavas otsuses, ilma et sellel isikul oleks olnud võimalik kasutada kõiki tavapäraselt kaitseõiguste teostamisega kaasnevaid garantiisid tavalist käiku järgiva ja vaidluse sisu alusel põhjendatud otsuseni jõudva menetluse raames (vt 10. novembri 2017. aasta kohtuotsus Icap jt *vs.* komisjon, T-180/15, EU:T:2017:795, punkt 257 ja seal viidatud kohtupraktika).

285 Veel tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et komisjon on keelatud kokkuleppeid puudutavas haldusmenetluses kohustatud järgima õigust heale haldusele, mis on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 41 (vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 154 ja seal viidatud kohtupraktika).

286 Põhiõiguste harta artikkel 41 näeb ette, et igaühel on õigus muu hulgas sellele, et liidu institutsioonid käsitleksid tema küsimusi erapooletult. See erapooletuse nõue hõlmab esiteks subjektiivset erapooletust, mis tähendab, et asjassepuutuva institutsiooni ükski liige, kes küsimusega tegeleb, ei tohi väljendada oma erapoolikust või isiklikke eelarvamusi, ning teiseks objektiivset erapooletust, mis tähendab, et institutsioon peab pakkuma piisavaid tagatisi, et välistada selles suhtes põhjendatud kahtlusi (vt 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 155 ja seal viidatud kohtupraktika).

287 See, kas komisjoni võimalik objektiivse erapooletuse puudumine, mis võis tuleneda HSBC suhtes süütuse presumptsiooni rikkumisest kokkuleppeotsuse vastuvõtmisel, võis mõjutada vaidlustatud otsuse õiguspärasust, kattub küsimusega, kas selles otsuses tehtud järeldusi on komisjoni esitatud tõenditega nõuetekohaselt põhjendatud (vt selle kohta 6. juuli 2000. aasta kohtuotsus Volkswagen *vs.* komisjon, T-62/98, EU:T:2000:180, punkt 270, ja 16. juuni 2011. aasta kohtuotsus Bavaria *vs.* komisjon, T-235/07, EU:T:2011:283, punkt 226).

288 Seega, kui eeldada, et komisjoni võimalik objektiivse erapooletuse puudumine võis ta viia põhjendamatult esiteks selle tuvastamiseni, et 9. ja 14. märtsi 2007. aasta aruteludel, milles HSBC osales Barclaysiga, oli konkurentsi piirav eesmärk, või teiseks et talle võidi ühe ja vältava rikkumise raames süüks panna teiste pankade teatavat tegevust, mis ei ole seotud 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise või selle kordamisega, siis tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse nende aspektide õigusvastasus on esimese väite teise osa ja neljanda väite analüüsi tulemusel juba tuvastatud.

289 Mis puudutab vaidlustatud otsuses tehtud muid järeldusi, siis saab õigusvastasus, mis tulenes võimalikust komisjoni objektiivse erapooletuse puudumisest, kaasa tuua selle otsuse tühistamise ainult siis, kui on tõendanud, et rikkumise puudumise korral oleks otsus olnud teistsuguse sisuga (6. juuli 2000. aasta kohtuotsus Volkswagen *vs.* komisjon, T-62/98, EU:T:2000:180, punkt 283). Ent käesolevas asjas tuvastati selle otsuse asjassepuutuvate põhjenduste üle täieliku kontrolli teostamise käigus, et kui eespool punktis 288 mainitud osad välja arvata, siis oli komisjon HSBC osavõttu õiguslikult piisavalt tõendanud. Järelikult ei anna miski alust eeldada, et kui enne vaidlustatud otsust ei oleks kokkuleppeotsust vastu võetud, oleks vaidlustatud otsuse sisu olnud erinev.

290 Hagejad väidavad repliigis, et komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine käesoleva juhtumi asjaoludel on tõsisem kui kohtuasjades, milles tehti 6. juuli 2000. aasta kohtuotsus Volkswagen *vs.* komisjon (T-62/98, EU:T:2000:180, punktid 270 ja 283) ning 16. juuni 2011. aasta kohtuotsus Bavaria *vs.* komisjon (T-235/07, EU:T:2011:283, punkt 226), kuna nendes kohtuasjades tekkis erapooletuse puudumine pärast poolte ärakuulamist.

291 Tuleb siiski tõdeda, et põhimõte, mille kohaselt võib sedalaadi rikkumine kaasa tuua vaidlustatud otsuse tühistamise ainult siis, kui on tõendanud, et rikkumise puudumisel oleks otsuse sisu olnud erinev, tuleneb kohtupraktikast, mis ulatub tagasi 16. detsembri 1975. aasta kohtuotsuseni Suiker Unie jt *vs.* komisjon (40/73 – 48/73, 50/73, 54/73 – 56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, EU:C:1975:174, punktid 90 ja 91). Sellega seoses tuleb märkida, et see kohtuotsus tehti käesoleva asjaga suhteliselt lähedases kontekstis, kuna hagejad heitsid komisjonile ette, et ta on rikkunud õiglase kohtuliku arutamise põhimõtet, tehes teatavaid avalikke avaldusi, milles väidetavate rikkumiste olemasolu näib tõendatud ning seda ajal, mil huvitatud isikutel ei olnud veel isegi võimalik võtta seisukohta neid puudutavate vastuväidete suhtes.

292 Analoogsetel põhjustel tuleb edutuna tagasi lükata ka argumendid, mille hagejad esitasid hea halduse põhimõtte etteheite ning kaitseõiguste rikkumise etteheite põhjendamiseks.

293 Eespool toodut arvestades tuleb viies väide tagasi lükata.

4. Esimese ja neljanda väite raames tuvastatud vigade mõju vaidlustatud otsuse artikli 1 õiguspärasusele

294 Vaidlustatud otsuse artiklis 1 on kirjas, et „[j]ärgmised ettevõtjad rikkusid ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, osaledes märgitud ajavahemikel ühes ja vältavas rikkumises seoses euro intressimäära tuletisinstrumentidega. Rikkumine, mis hõlmas tervet EMP territooriumi, seisnes mitmes kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärast kujunemist: […] b) [hagejad] 12. veebruarist 2007 kuni 27. märtsini 2007“.

295 Olgu märgitud, et vead, mille komisjon tegi seoses 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelude kvalifitseerimisega ja mis on välja toodud eespool punktides 166–195, ei mõjuta vaidlustatud otsuse artikli 1 ja täpsemalt artikli 1 punkti b õiguspärasust, kuna selles toodud järeldus on põhjendatud isegi neid kahte arutelu arvesse võtmata.

296 Sama kehtib vigade kohta, mille komisjon tegi seoses selle tegevuse täpse kindlaksmääramisega, mille võis süüks panna HSBC-le ühes ja vältavas rikkumises osalemise alusel, ja mis on välja toodud eespool punktides 263–274. Nimelt HSBC osalemisega koos teiste pankadega 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimises ja asjaolu, et seda kavatseti korrata, võimaldavad iseenesest õiguslikult piisavalt põhjendada vaidlustatud otsuse artikli 1 punkti b.

297 Kuid kuna rikkumise raskuastme hindamisel arvesse võetavate asjaolude hulgas on konkurentsivastaste tegude arv ja intensiivsus ning põhjustel, mis on esitatud eespool punktis 123, on võimalik, et Üldkohtul tuleb trahvi proportsionaalsuse hindamisel teha järeldused nende hinnangute väärast laadist.

B. Nõue tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt b ning teise võimalusena muuta määratud trahvi

298 Hagejad vaidlustavad vaidlustatud otsuse artikli 2 punkti b õiguspärasuse, milles komisjon määras nendele trahvi HSBC osalemise eest rikkumises. Väite võib jagada nelja ossa, kuivõrd hagejad vaidlustavad esiteks müügiväärtuse hindamiseks diskonteeritud rahalaekumiste kasutamise, teiseks kohaldatud raskusastmega seotud teguri, kolmandaks kohaldatud lisasumma ning neljandaks kergendavate asjaolude hinnangu. Hagejad paluvad esimese võimalusena tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt b ning teise võimalusena, et Üldkohus kasutaks täielikku pädevust, et vähendada neile määratud trahvi summat.

299 Käesoleva väite esimeses osas heidavad hagejad komisjonile ette seda, et ta võttis müügiväärtuse puhul aluseks rahalaekumised, mille HSBC sai rikkumisperioodil euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel ja mille ta kohaldas 98,849% tegurit.

300 Komisjoni põhjenduskäik on ära toodud vaidlustatud otsuse põhjendustes 639–648.

301 Esimesena, komisjon tõdes vaidlustatud otsuse põhjenduses 639, et intressimäära tuletisinstrumentidest ei teki müüki selle sõna tavatähenduses ning kohaldas seetõttu müügiväärtuse puhul spetsiifilist asendusväärtust, mis oli trahvide arvutamise lähtepunktiks. Põhjenduses 640 eelistas ta mitte tugineda viimase aasta müügi asendusväärtusele ja, arvestades mõne osalise poolt toime pandud rikkumise lühikest kestust, euro intressimäära tuletisinstrumentide turu kõikuvat suurust rikkumisperioodil ning asjaomaste pankade osalemise erinevat kestust, leidis ta, et kohasem on tugineda ettevõtjate tegelikule müügiväärtusele nende kuude jooksul, mis vastab iga ettevõtja rikkumises osalemisele.

302 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 641 märkis ta, et müük selle sõna tavatähenduses vastas saadud majanduslikule kasu sissevoolule, mis kõige sagedamini on raha või raha ekvivalent, ning täheldas, et konkurentsivastane tegevus käesolevas asjas puudutab eelkõige kokkumängu euro intressimäära tuletisinstrumentidega seotud rahavoogude jaoks asjakohaste hinnakomponentide osas. Neil põhjustel otsustas ta määrata kõikide osaliste aastase müügiväärtuse kindlaks rahalaekumiste alusel, see tähendab „rahavood, mille iga pank sai oma vastavast EURIBORi ja/või EONIA kõikide tähtaegadega seotud euro intressimäära tuletisinstrumentide portfellist, mis on sõlmitud EMPs asuvate vastaspooltega“.

303 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 642 võttis ta HSBC puhul rahalaekumiste summana aluseks 16 688 253 649 eurot.

304 Teisena, vaidlustatud otsuse põhjenduses 643 pidas komisjon sobivaks vähendada HSBC ja teiste pankade puhul arvesse võetud rahalaekumiste numbreid ühtse sobiva teguri võrra, et võtta arvesse euro intressimäära tuletisinstrumentide turu iseärasusi ning eriti tuletisinstrumentide kauplemisega lahutamatult seotud tasaarvestamist. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 648 määrati selleks ühtseks teguriks 98,849%.

305 Selle vähendusteguri tase on vaidlustatud otsuses põhjendatud viie põhjenduste seeriaga. Esiteks tugines komisjon põhjenduses 644 üldiselt tuletisinstrumentidega kauplemisele omasele tasaarvestamisele, mis International Swap Dealer Associationi hinnangul tähendab 85 ja 90% vahele jäävat vähendamist.

306 Teiseks, põhjenduses 645 tõi ta esile euro intressimäära tuletisinstrumentide tasaarvestuse iseärasuse, kuna poolte rahalaekumiste võrdlus euro intressimäära tuletisinstrumentidele vastavate netoarveldustega tõendab, et 85 ja 90% vahele jääva määra kohaldamise tulemusel oleksid trahvid liiga suure hoiatava mõjuga.

307 Kolmandaks, põhjenduses 646 tõdes ta, et euro intressimäära tuletisinstrumentide kartell tõi kaasa sellisest 20 protsendist tunduvalt väiksema lisakulu, mis üldjuhul kaasneb seda liiki kartelliga tavapärastes sektorites.

308 Neljandaks, põhjenduses 647 tuletas komisjon meelde, et ta ei ole kohustatud kohaldama täpset matemaatilist valemit ning tal on iga trahvi summa kindlaksmääramisel hindamisruum.

309 Viiendaks, põhjenduses 648 rõhutas komisjon, et ta kohaldas vaidlustatud otsuse adressaatidele sama määra kui see, mida ta kasutas kokkuleppeotsuse adressaatidele määratud trahvide arvutamisel.

310 Kolmandana, komisjon vastas haldusmenetluses esitatud kriitikale. Selle raames lükkas ta vaidlustatud otsuse põhjendustes 656–662 tagasi väite, et diskonteeritud rahalaekumiste kasutamine oli ebasobiv. Selles suhtes väidab ta, et võrreldes netolaekumiste ja -maksetega, mida hagejad eelistasid ja mis võisid anda negatiivse tulemuse, oli diskonteeritud rahalaekumiste arvessevõtmine kõige rohkem kooskõlas suunistega määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „2006. aasta suunised“), mille kohaselt on trahvi arvutamise lähtepunktiks müük, mitte kasum.

311 Mis puudutab vähendusteguri kohta esitatud kriitikat, siis rõhutas komisjon eelkõige vaidlustatud otsuse põhjenduses 710, et ta oli läbipaistev oma kavatsuses vähendada rahalaekumisi ühtse teguri võrra, mis on vähemalt 97,5%. Samuti väitis ta põhjenduses 713, et ta ei kohaldanud individuaalseid vähendustegureid, kuna see oleks võinud viia ebavõrdse kohtlemiseni.

312 Hagejad esitavad selle väiteosa raames peamiselt kolm etteheidet, et vaidlustada müügiväärtuse arvutamise õiguspärasus. Esiteks vaidlustavad nad selliste rahalaekumiste, millega on seotud 98,849% vähendustegur, kasutamise põhimõtte enda. Teiseks leiavad nad, et komisjon hõlmas ekslikult enne kartelli sõlmitud lepingutest tulenevad rahalaekumised. Viimaks, kolmandaks, vaidlustavad nad vähendusteguri põhjendused.

1. Esimene etteheide, mille kohaselt kasutati põhjendamatult diskonteeritud rahalaekumisi

313 Hagejad väidavad, et kuigi komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 639 õigesti, et intressimäärade tuletisinstrumentidest „ei teki tavapärases tähenduses müüki“, hindas ta seda müügiväärtust valesti, võttes aluseks rahalaekumised, mis saadi euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel ja millega on seotud 98,849% vähendustegur. Nad heidavad komisjonile ette seda, et ta võttis arvesse ainult euro intressimäära tuletisinstrumentidest tuleneva vahendite sissevoolu, mitte aga vahendite väljavoolu, kuigi viitemääradega manipuleerimine mõjutab mõlemat aspekti. Selle lähenemisviisi tulemusel hinnati euro intressimäära tuletisinstrumentide kauplemistegevusest tulenev tulu suuresti üle. Nad väidavad, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 659 esitatud põhjus, mille kohaselt ei saa laekuvate maksete arvessevõtmise tulemuseks olla nullmüük või negatiivne müük, ei muuda rahalaekumisi müügiväärtuse sobivaks näitajaks. Samuti on see ka vaidlustatud otsuse põhjenduses 660 väitega, et just müük on 2006. aasta suunistes trahvide arvutamise lähtepunkt.

314 Komisjon leiab, et ta hindas müügiväärtust põhjendatult viitega rahalaekumistele, millele kohaldati vähendustegurit.

315 Ta märgib, et euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel tehtavaid väljamakseid ei jäetud tähelepanuta. Vähendusteguri kohaldamise eesmärk on just nimelt võtta arvesse kauplemistegevusele omast tasaarvestamist. Hoiatava mõju seisukohast on selline lähenemine sobivam kui netolaekumiste ja -maksete lähenemisviis, mida eelistavad hagejad ja mille tulemuseks võivad olla negatiivsed väärtused.

316 Üldkohus märgib kõigepealt, et mis puudutab trahvi määramise otsuse õiguspärasust, siis põhjalik kohtulik kontroll, mida liidu kohus teostab nii õiguslikust kui ka faktilisest aspektist kõikide komisjoni otsuste üle, mis puudutavad ELTL artiklite 101 ja 102 kohaldamise menetlusi, ja mida on mainitud eespool punktis 44, tähendab, et tugineda ei saa komisjoni kaalutlusõigusele ei seoses suunistes mainitud kriteeriumi kohaldamisel arvesse võetud elementide valikuga ega nende elementide hindamisega, et loobuda sellise põhjaliku kontrolli läbiviimisest (vt selle kohta 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 62).

317 Esiteks tuleb meeles pidada, et poolte vahel ei ole vaidlust selles, et euro intressimäära tuletisinstrumentidest „ei teki müüki selle sõna tavatähenduses“, nagu märgitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 639.

318 Teiseks, samas kui määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 on viidatud üldiselt rikkumise raskusele ja kestusele, eelistab komisjon selle sätte kohaldamiseks 2006. aasta suunistes meetodit, milles on keskne roll mõistel „müügiväärtus“, kuna see aitab kindlaks teha rikkumise majandusliku tähtsuse ja iga rikkumises osalenud ettevõtja suhtelise osakaalu (vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Team Relocations jt *vs.* komisjon, C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punkt 76). Nimelt on 2006. aasta suuniste punktis 13 märgitud, et „[t]rahvi põhisumma kindlaksmääramisel võetakse aluseks [ettevõtja müüdud] nende kaupade või teenuste väärtus, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud“. Suuniste sissejuhatava osa punktis 6 on täpsustatud, et „[r]ikkumisega seotud kaupade ja teenuste müügiväärtuse sidumisel rikkumise kestusega saadakse adekvaatne asendusväärtus, mis kajastab üheaegselt rikkumise majanduslikku tähtsust ja iga rikkumises osalenud ettevõtja osakaalu“.

319 Kolmandaks tuleb meeles pidada, et komisjon võib jätta suunistes esitatud meetodi kohaldamata, kui selleks on õiguslik põhjendus. Nimelt tähendab komisjoni kohustus hinnata eraldi iga konkreetset olukorda, kui ta määrab trahve määruse nr 1/2003 artikli 23 alusel, tingimata seda, et ta kaldub vajaduse korral suuniste meetodist kõrvale, kui konkreetse olukorra spetsiifilisus seda nõuab. See võimalus, mida on tunnustatud kohtupraktikas (28. juuni 2005. aasta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punktid 209 ja 210), on nüüd sõnaselgelt kirjas 2006. aasta suuniste punktis 37.

320 Käesolevas asjas tuleb kontrollida, kas komisjon hindas hindamisviga tegemata euro intressimäära tuletisinstrumentide müügiväärtust diskonteeritud rahalaekumiste alusel. See eeldab muu hulgas, et hinnatakse, kas komisjoni eelistatud lähenemisviis võimaldas võtta arvesse euro intressimäära tuletisinstrumentidele omast tasaarvestamist, kuna nende lepingute alusel saadi tulu ja tehti makseid.

321 Olgu märgitud, et 2006. aasta suuniste punktidest 15 ja 16 nähtub, et ettevõtja müügiväärtuse kindlaksmääramiseks kasutab komisjon ettevõtja parimaid kättesaadavaid andmeid. Kui ettevõtja esitatud andmed on puudulikud või need ei ole usaldusväärsed, võib komisjon selle ettevõtja müügiväärtuse kindlaks määrata osaliste andmete või mis tahes muu teabe põhjal, mida ta peab oluliseks või sobivaks.

322 Tuleb tõdeda, et komisjoni eelistatud lähenemisviis kajastab müügiväärtust ning seega rikkumise majanduslikku tähtsust paremini kui alternatiivne lähenemine, mille hagejad haldusmenetluses välja pakkusid ja mille aluseks olid netolaekumised ja -maksed. Sisuliselt tähendab see, et arvesse võetakse ainult rikkumisperioodi rahavoogude saldot, see tähendab andmeid, mis on sarnased kauplemistegevusest saadud kasumiga.

323 Nimelt, nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 659 õigesti märkis, läheb selline piirang vastuollu loogikaga, millest lähtus tema valik määrata 2006. aasta suunistes esitatud meetodis põhisumma kindlaks müügiväärtuse põhjal, see tähendab kajastada rikkumise majanduslikku tähtsust ja asjaomase ettevõtja osalemise osakaalu.

324 Seega kuna esiteks on komisjoni eelistatud lähenemisviis kooskõlas müügiväärtuse valiku aluseks oleva loogikaga ning teiseks ei ole hagejad haldusmenetluses pakkunud sobivamat alternatiivset meetodit, siis ei saa järeldada, et diskonteeritud rahalaekumiste arvessevõtmise põhimõte on olemuslikult ebaõige.

325 Komisjoni eelistatud lähenemisviisis ei ole siiski oluline ainult see, et vigu ei oleks tehtud rahalaekumiste suuruse kindlaksmääramisel. Ka kohaldatud vähendusteguri määra kindlaksmääramine on oluline.

326 Nimelt on sellel keskne roll müügiväärtuse kindlaksmääramisel iseäranis suure summa tõttu, mis tuleneb sellest, et arvesse võetakse ainult rahalaekumised, see tähendab ilma, et maha arvataks vastavad väljamaksed.

327 Seega, võttes aluseks vaidlustatud otsuses komisjoni arvesse võetud asjaolud, mis puudutavad raskust, kestust, lisasummat ja kergendavaid asjaolusid, ning ilma et see mõjutaks nende põhjendatuse hindamist, toob Üldkohus näitena välja, et selle teguri määra muutus 0,1% võrra mõjutaks lõplikku trahvisummat ligikaudu 16 221 000 euro võrra.

328 Eeltoodust nähtub, et mudelis, mida komisjon müügiväärtuse kindlaksmääramiseks eelistab, on vähendusteguri täpsus ülioluline, kuna selle teguri vähimgi muutus mõjutab oluliselt asjaomastele ettevõtjatele määratud trahvi summat.

329 Seda reservatsiooni arvestades tuleb esimene etteheide tagasi lükata.

2. Teine etteheide, mille kohaselt võeti vääralt arvesse rahalaekumised, mis tulenevad enne HSBC rikkumises osalemise algust sõlmitud lepingutest

330 Hagejad väidavad, et komisjon võttis ekslikult arvesse diskonteeritud rahalaekumised, mis tulenevad enne HSBC-le etteheidetud tegevust sõlmitud lepingutest.

331 Komisjon palub see etteheide tagasi lükata.

332 Nagu Euroopa Kohus on leidnud, on 2006. aasta suuniste punkti 13 eesmärk seada ettevõtjale määratud trahvi lähtepunktiks summa, mis kajastaks rikkumise majanduslikku tähtsust ja kõnealuse ettevõtja osakaalu rikkumises. Järelikult, kuigi selles punktis 13 viidatud mõiste „müügiväärtus“ ei saa mõistagi hõlmata ettevõtja realiseeritud müüki, mis ei kuulu kartellikokkuleppe kohaldamisalasse, oleks selle sättega kavandatud eesmärk siiski kahjustatud, kui kõnealust mõistet tuleks käsitada nii, et see piirdub vaid sellest müügist saadud käibega, mille puhul on tõendatud, et asjaomane kartellikokkulepe tõesti seda mõjutas (7. septembri 2016. aasta kohtuotsus Pilkington Group jt *vs.* komisjon, C-101/15 P, EU:C:2016:631, punkt 19).

333 Järelikult võib enne rikkumisperioodi sõlmitud lepingute alusel teostatud müügi nõuetekohaselt trahvi põhisumma arvutamisel 2006. aasta suuniste punkti 13 alusel arvutatud müügiväärtuse hulka arvata, samamoodi nagu müügi rikkumisperioodil sõlmitud lepingute alusel, mille puhul ei ole siiski tõendatud, et nende osas konkreetselt kokkumäng toimus (7. septembri 2016. aasta kohtuotsus Pilkington Group jt *vs.* komisjon, C-101/15 P, EU:C:2016:631, punkt 20).

334 Selline lahendus on käesoleva juhtumi asjaoludele seda enam kohaldatav, et EURIBORiga manipuleerimine, milles HSBC osales, mõjutas 3 kuu EURIBORiga seotud lepingute muutuvat intressimäära, mille tähtaeg saabus 19. märtsil 2007, olenemata sellest, kas need sõlmiti enne või pärast 12. veebruari 2007, mis on HSBC rikkumises osalemise alguskuupäev.

335 Seetõttu tuleb teine etteheide tagasi lükata.

3. Kolmas etteheide, et komisjoni kohaldatud 98,849% vähendustegurit ei ole piisavalt põhjendatud

336 Hagejad väidavad, et vähendustegurit ei ole piisavalt põhjendatud, kuna see põhjendus ei võimalda neil mõista põhjusi, miks trahvi põhisumma sellel tasemel määrati. Nad rõhutavad muu hulgas, et põhisummas võetakse arvesse hüpoteetilise 2–4 baaspunkti suuruse lisakulu võimalust, selgitamata, kuidas oli selline lisakulu realistlik olukorras, kus pangal on tegelikult võimalik viiteintressimäära muuta maksimaalselt üksnes 0,1 baaspunkti võrra, nagu nähtub vaidlustatud otsuse 441. joonealusest märkusest. Hagejad märgivad, et see, et komisjon kohaldas müügiväärtuse kindlaksmääramisel uut ja uudset lähenemisviisi, tähendab, et põhjenduste esitamine on veelgi vajalikum.

337 Komisjon väidab, et 98,849% vähendustegurit on piisavalt põhjendatud, kuna vaidlustatud otsuse põhjendustes 643–646 esitatud põhjused võimaldavad hagejatel mõista, miks peeti seda tegurit sobivaks. Mis aga puudutab 2–4 baaspunkti suurust lisakulu, mis põhjenduses 646 arvesse võeti, siis on vaidlustatud otsuses täpsustatud, et tegemist on hüpoteetilise lisakuluga. Komisjon märgib sellega seoses, et tal on iga trahvi summa kindlaksmääramisel kaalutlusruum ning et ta ei pea järgima matemaatilist lähenemist.

338 Nagu on kinnitatud väljakujunenud kohtupraktikas, on ELTL artikli 296 teises lõigus sätestatud põhjendamiskohustus oluline vorminõue, mida tuleb eristada põhjenduse põhjendatuse küsimusest, mis puudutab vaidlusaluse akti sisulist õiguspärasust. Sellest aspektist peab nõutud põhjendus vastama akti laadile ning sellest peab selgelt ja üheselt selguma akti vastu võtnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel võetud meetme põhjuseid mõista ja pädeval kohtul kontrolli teostada. Mis puudutab täpsemalt üksikotsuste põhjendusi, siis nende otsuse põhjendamise kohustuse eesmärk on võimaldada kohtul teostada kontrolli ja anda asjaomasele isikule küllaldast teavet selle kohta, kas otsuses on tehtud viga, mis võimaldab otsuse kehtivuse vaidlustada (vt 29. septembri 2011. aasta kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EU:C:2011:620, punktid 146–148 ja seal viidatud kohtupraktika; 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punktid 114 ja 115, ning 13. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Printeos jt *vs.* komisjon, T-95/15, EU:T:2016:722, punkt 44).

339 Lisaks tuleb põhjendamise nõude täidetust hinnates arvestada juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, esitatud põhjenduse laadi ja selgituste saamise huvi, mis võib olla akti adressaatidel või muudel isikutel, keda see puudutab ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Ei ole nõutud, et põhjenduses täpsustataks kõik asjaga seotud faktid ja õiguslikud üksikasjad, kuna otsuse põhjenduse vastavust ELTL artikli 296 nõuetele ei tule hinnata mitte ainult akti sõnastust, vaid ka selle konteksti ning kõiki asjaomast valdkonda reguleerivaid õigusnorme silmas pidades (29. septembri 2011. aasta kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 150; 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 116, ja 13. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Printeos jt *vs.* komisjon, T-95/15, EU:T:2016:722, punkt 45).

340 Kohtupraktikas on ka täpsustatud, et põhjendus tuleb seega üldjuhul edastada huvitatud isikule tema õigusi kahjustava otsusega samal ajal. Põhjenduse puudumist ei saa heastada sellega, et huvitatud isik saab otsuse põhjendustest teada liidu kohtu menetluse käigus (29. septembri 2011. aasta kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 149; 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco *vs.* komisjon, C-628/10 P ja C-14/11 P, EU:C:2012:479, punkt 74, ja 13. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Printeos jt *vs.* komisjon, T-95/15, EU:T:2016:722, punkt 46).

341 Otsuses, millega määratakse trahv, tuleb komisjonil esitada põhjendus, eriti määratud trahvi summa ja selle arvutamiseks kasutatud meetodi kohta (27. septembri 2006. aasta kohtuotsus Jungbunzlauer *vs.* komisjon, T-43/02, EU:T:2006:270, punkt 91). Ta on kohustatud otsuses märkima hindamiskriteeriumid, mis võimaldasid tal mõõta rikkumise raskust ja kestust, ilma et ta peaks otsuses esitama üksikasjalikuma selgituse või arvandmed trahvide arvutamise viisi kohta (13. juuli 2011. aasta

kohtuotsus Schindler Holding jt *vs.* komisjon, T-138/07, EU:T:2011:362, punkt 243). Tal lasub siiski kohustus selgitada, kuidas ta kaalus ja hindas arvesse võetud asjaolusid (8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 61).

342 Kohtumenetluse käigus vaidlustatud otsuse vastuvõtja täpsustused, mis täiendavad iseenesest juba piisavat põhjendust, ei kuulu rangelt võttes põhjendamiskohustusest kinnipidamise alla, isegi kui need võivad liidu kohtu läbiviidava otsuse põhjenduste sisuliseks kontrolliks kasulikud olla, kuna need võimaldavad institutsioonil selgitada tema otsuse aluseks olevaid põhjuseid. Seega täiendavad selgitused, mis lähevad kaugemale tema põhjendamiskohustusest, võimaldavad ettevõtjatel saada üksikasjalikult teada neile määratud trahvi arvutamise viisi ning üldisemalt võib see kaasa aidata haldustegevuse läbipaistvusele ja lihtsustada Üldkohtu poolt oma täieliku pädevuse kasutamist, mis peab tal võimaldama hinnata peale vaidlustatud otsuse õiguspärasuse ka määratud trahvi sobivust. See võimalus ei muuda aga põhjendamiskohustusest tulenevate nõuete ulatust (16. novembri 2000. aasta kohtuotsus Cascades *vs.* komisjon, C-279/98 P, EU:C:2000:626, punktid 45 ja 47).

343 Komisjon osutab eespool punktis 341 viidatud kohtupraktikale, et märkida sisuliselt, et ta ei olnud kohustatud vaidlustatud otsuses täpselt selgitama arvudel põhinevat hinnangut, mille tulemusel kohaldati 98,849% vähendustegurit.

344 Sellega seoses märgib Üldkohus, et eespool punktis 339 viidatud kohtupraktika kohaselt tuleb põhjendamisnõuet hinnata lähtuvalt juhtumi asjaoludest. Käesoleva juhtumi asjaoludel on aga kaks märkimisväärset iseärasust.

345 Ühelt poolt, komisjon otsustas antud asjas kohaldada 2006. aasta suuniste meetodit, mitte sellest kõrvale kalduda, mida tal oli õigus teha eespool punktis 319 viidatud kohtupraktika ja suuniste punkti 37 alusel. Ta otsustas seega järgida meetodit, milles eespool punktis 318 esitatud põhjustel on müügiväärtuse kindlaksmääramisel keskne roll, kuigi ta märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 639, et euro intressimäära tuletisinstrumentidest ei teki müüki selle sõna tavatähenduses.

346 Järelikult oli oluline, et vaidlustatud otsuse põhjendus võimaldaks hagejatel kontrollida, kas komisjoni valitud asendusväärtus võis sisaldada viga, mis võimaldaks vaidlustada selle kehtivuse ja Üldkohtul kontrolli teostada.

347 Teiselt poolt, nagu rõhutatud eespool punktis 325, on vähendusteguril komisjoni järgitud lähenemises keskne roll rahalaekumiste iseäranis kõrge summa tõttu, millele seda kohaldatakse.

348 Sellest tuleneb, et kuna komisjon otsustas käesoleva juhtumi asjaoludel trahvi põhisumma kindlaks määrata, kohaldades arvulist mudelit, milles vähendusteguril on keskne roll, siis oli vaja, et asjaomastel ettevõtjatel oleks võimalik mõista, kuidas ta jõudis vähendustegurini, mis oli määratud just 98,849%-le, ja et Üldkohtul oleks võimalik põhjalikult kontrollida seda vaidlustatud otsuse elementi nii õiguslikust kui ka faktilisest aspektist vastavalt eespool punktis 316 viidatud kohtupraktikale.

349 Ent ainult vaidlustatud otsuse põhjendustest 643, 644–646 ja 648 nähtub, et vähendustegur pidi olema üle 90%, kuna esiteks asjaomaste isikute rahalaekumiste võrdlus euro intressimäära tuletisinstrumentidele vastavate netoarveldustega tõendasid, et 85 ja 90% vahele jääva määra kohaldamise tulemusel oleksid trahvid liiga suure hoiatava mõjuga, ning teiseks, et kartell tõi kaasa sellisest 20 protsendist tunduvalt väiksema lisakulu, mis üldjuhul kaasneb seda liiki kartelliga tavapärastes sektorites. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 648 märgib komisjon esiteks, et ta hindas põhjendustes 643–646 mainitud tegureid, täpsustamata siiski, millise väärtuse omistas ta nendele erinevatele teguritele, et määrata vähendamise määr just 98,849%-le. Teiseks märgib ta, et ta kohaldas müügiväärtuste kindlaksmääramisel sama meetodit kui see, mida ta kasutas kokkuleppeotsuses trahvide arvutamisel. Tuleb siiski tõdeda, et kokkuleppeotsus ei sisalda 98,849% vähendusteguri kindlaksmääramise kohta mingit täiendavat teavet.

350 Ainus muu teave vaidlustatud otsuses seisneb põhjenduses 710 esitatud meeldetuletuses, et komisjon toonitas haldusmenetluses, et ühtne vähendustegur on vähemalt 97,5%.

351 Tuleb nentida, et need põhjendused ei anna hagejatele selgitust põhjuste kohta, miks vähendusteguriks määrati 98,849% võimaliku kõrgema taseme asemel. Lisaks, kuna puuduvad üksikasjalikumad selgitused põhjuste kohta, miks nende kaalutluste tulemusel määrati vähendustegur just sellel tasemele, ei ole Üldkohtul võimalik põhjalikult kontrollida õiguslikust ja faktilisest aspektist otsuse ühte aspekti, mis võis hagejatele määratud trahvi märkimisväärselt mõjutada.

352 On tõsi, et pärast kohtuistungit esitas komisjon Üldkohtule 98,849% vähendusteguri kindlaksmääramise kohta täiendavaid selgitusi. Eespool punktides 340 ja 342 viidatud kohtupraktika koos lugemisel ilmneb, et Üldkohus saab selliseid täiendavaid selgitusi otsuse sisemiste põhjenduste kontrollimisel arvesse võtta vaid tingimusel, et need täiendavad juba iseenesest piisavat põhjendust. Käesolevas asjas see aga nii ei ole.

353 Eeltoodut arvestades tuleb esimese väiteosa kolmanda etteheitega nõustuda ja tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt b ilma, et oleks vaja analüüsida teisi väiteosi.

354 Kuna esimese võimalusena esitatud nõue tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt b rahuldati, ei ole hagejate teise võimalusena esitatud trahvi muutmise nõuet vaja analüüsida.

Kohtukulud

355 Kodukorra artikli 134 lõikes 3 on ette nähtud, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Üldkohus siiski otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

356 Käesolevas asjas on hagejate nõue tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 jäetud rahuldamata ja rahuldatud nende nõue tühistada otsuse artikli 2 punkt b. Neil asjaoludel tuleb seega käesoleva juhtumi asjaolusid õiglaselt hinnates jätta poolte kohtukulud nende endi kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (teine koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

1. **Tühistada komisjoni 7. detsembri 2016. aasta otsuse C (2016) 8530 final, milles käsitletakse ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust (juhtum AT.39914 – euro intressimäära tuletisinstrumendid), artikli 2 punkt b.**

2. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**

3. **Jätta HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC France'i kohtukulud nende endi kanda.**

4. **Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda.**

Prek Buttigieg Schalin

Berke Costeira

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 24. septembril 2019 Luxembourgis.

Allkirjad